

GLASNIK

JULIJ 1986 LETO XX ŠTEVILKA 7

IMP Glasnik izdaja Delavski svet sozda IMP — Industrijska montažna podjetja v 7.200 izvodih. Uredništvo: Ljubljana, Likoarjeva 6, telefon (061) 321-043. Člani Odbora za obveščanje sozda IMP so: Ladislav Abraham, Anka Brezec, Bojan Germovšek, Dušan Hočevar, Vinko Jager, Lojze Javornik (odgovorni urednik), Jože Kovač, Biserka Lazar, Branko Leskovač, Janez Penca, Joži Pipp, Majda Slapar, Silva Škoda, Tomaž Štraki, Dragica Vake, Helga Volk, Primož Zupančič in Marjan Žnidaršič. Tiska Tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani. Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo. Po mnenju Sekretariata za informacije IS SRS št. 421-1-72 z dne 26. 9. 1974 je IMP Glasnik oproščen temeljnega davka od prometa proizvodov.

Slovesne otvoritve novega obrata tozda Črpalke v Metliki. Na levi: Med slavnostnim govorom predsednika metliške občinske skupščine Staneta Bajuka, desno nastop mladih folkloristov.

Odpri obrat tozda Črpalke v Metliki

Tozda Trata Črpalke je 3. julija v Metliki slavnostno odprla nove proizvodne prostore, namenjene za proizvodnjo vgradnih elektromotorjev EWM 8. S tem so črpalke pridobile 500 kvadratnih metrov proizvodne površine in 10.000 kvadratnih metrov zemljišča.

V odkup prejšnjih skladiščnih prostorov, adaptacijo in opremo je Trata vložila 200 milijonov dinarjev s tem, da ji je polovico prostorov dala skupščina občine Metlika v trajno upravljanje — zastoj.

Gradnjo je tozda večidel financiral iz svojih lastnih sredstev, pa s kreditom republiškega sklada skupnih rezerv.

IMP-jeva OV in Elektromonter, črnomeljski GOK, obrtna zadruga Metlika in Kovinostroj Grosuplje — so začeli z deli decembra lani. V začetku letošnjega junija pa je v novih proizvodnih prostorih, kjer je zaposlenih 24 delavcev, že stekla proizvodnja.

Na otvoritvi v Metliki, ki so se jo udeležili poleg predstavnikov IMP-ja, predsednik skupščine občine Metlika Stane Bajuk in predstavniki družbeno političnih organizacij metliške občine, je navzoče pozdravil predsednik delavskega sveta tozda Trata Črpalke Mijo Goričanec. O gradnji, namenu te gradnje, pa o dejavnosti tozda Trata Črpalke je spregovoril direktor tozda Črpalke Jože Kolarič. Na otvoritvi je govoril tudi predsednik skupščine občine Metlika Stane Bajuk.

Ko je Kolarič govoril o črpalčinem programu, je dejal:

»Čprav smo na programskem področju veliko naredili, smo danes najbolj ponosni in veseli, da smo osvojili nov program — to so specialni elektromotorji tipa EWM 8, ki smo jih doslej uvažali in vgrajevali v naše črpalke tipa VA 20, 25, 32. Te črpalke so v našem tozdu najmočnejši program. Jugoslovansko tržišče jih letno potrebuje od 50.000 do 70.000. Te motorje uporabljamo tudi za potopne črpalke tipa P 20 E, ki jih tudi izvažamo. Za izvoz elektromotorjev so morale črpalke prej odšteti letno dva milijona nemških mark.

Z dokončanjem sedanjih proizvodnih prostorov s tehnologijo in z novo opremo za proizvodnjo vgradnih elektromotorjev EWM

8 smo razširili naš program in s tem uresničili idejo, da mora imeti tovarna črpalke lastne elektromotorje.

»Osvojitev elektromotorjev,« je nadaljeval Črpalčin direktor Kolarič, »je plod lastne tehnolo-

gije in znanja delavcev tega tozda. Izdelani so iz 99 odstotkov domačega materiala in iz 90 odstotkov domače opreme. Z osvojitvijo teh tipov elektromotorjev smo si pridobili znanje in nekaj izkušenj za osvojitev drugih tipov elektromotorjev.

O opremi in tehnologiji je povedal direktor Kolarič, da je projektirana za proizvodnjo do

Konec na 2. strani

IMP-jevci na Olimpu

Od 27. junija do 5. julija je Planinsko društvo IMP organiziralo izlet v Grčijo. Glavni cilj je bil Mitikas, najvišji vrh Olimpskega pogorja. Na vrh so se naši planinci povzpeli v dveh skupinah (na zgornji sliki je prva skupina na vrhu 2917 metrov visokega Mitikasa). Na devetdnevem izletu pa je bilo tudi nekaj časa za ogled nekaterih drugih grških znamenitosti: preročišča v Delfih, samostan Meteor, Larise in Soluna. Obširnejši zapis s poti po Grčiji in o drugih planinskih aktivnostih objavljamo na zadnji strani. Na zgornji sliki je skupinski posnetek prve skupine na vrhu Mitikasa. Desno: Kljub neprijetnemu vremenu smo na vrhu opravili planinski krst, kot se spodobi.

Izobraževalni center preneha obstajati

Sozod delavski svet je na seji 1. julija sprejel sklep, da se začne postopek za opustitev dejavnosti dijaškega doma v Domžalah in za združitev tozda Izobraževalni center v tozda Marketing.

Delegati so z gradivom dobili izčrpen elaborat o družbenoekonomski upravičenosti preobrazbe tozda Izobraževalni center, v katerem so razčlenjeni vzroki in cilji te preobrazbe.

Domžalski dijaški dom je prišel v težave jeseni 1982, ko se je z začetkom usmerjenega izobraževanja pojavila v Sloveniji cela vrsta novih šolskih centrov za izobraževanje kovinarjev. Zato je začelo število IMP-jevih učencev v domžalskem dijaškem domu naglo padati. Da ne bi sobe ostale prazne, so sprejeli pod streho dijaške drugih šol in celo delavce drugih delovnih organizacij z domžalskega območja. A tudi na ta način se Izobraževalni center ni mogel rešiti, saj so ekonomski računi pokazali, da mu grozijo precejšnje izgube.

Ko so razmišljali, kako naj se razvija ta tozda naprej, so seveda ugotovili, da IMP nima pravega interesa ponujati storitve dijaškega doma uporabnikom zunaj sozda. Po drugi strani pa je za IMP koristno in potrebno v okviru tozda Marketing razviti poslovno izobraževalni center, kjer bi morali urediti primerne prostore za tržno komuniciranje (razne oblike prikaza IMP-jevih programov našim partnerjem), posebno projektno delo (kadar morajo določeni problem reševati skupaj strokovnjaki različnih branž) ter izobraževanje za potrebe IMP-ja.

L. J.

Seminarji za projektante

IMP je v maju in juniju organiziral vrsto informativnih seminarjev za predstavitev naših proizvodnih programov. Projektanti tako rekoč vseh jugoslovanskih projektantskih organizacij so na teh seminarjih dobili kvalitetne informacije in prospektno gradivo, mi pa smo dobili precej podatkov, ki jih bomo lahko uporabljali kot osnovo za komercialno dejavnost.

IMP je pred leti podobne seminarje že organiziral, nato je sledilo nekaj let premora, dokler se ni lani izkristaliziralo mnenje, da je potrebno to obliko stikov s potencialnimi kupci ponovno oživiti in je še izpopolniti.

Rečeno, storjeno — tako so se zvrstili seminarji v vseh republikah: najprej v Sloveniji, nato v Zagrebu (20. in 21. maja), Titogradu (22. maja), Beogradu (3. in 4. junija), Novem sadu (tudi 3. in 4. junija),

Skopju (5. in 6. junija) in Sarajevu (17. in 18. junija).

Marjan Gams iz Marketingovega sektorja za pospeševanje prodaje je o namenu teh seminarjev povedal naslednje: »Naš namen je bil v dveh dneh predstaviti projektantom celoten IMP-jev program — en dan strojno in en dan elektro dejavnost. Predavatelji so uporabili tudi diapozitive, filme in druge pripomočke za čim bolj plastično ponazoritev svojih tem, v Beogradu pa smo pred predavalnico postavili tudi panoje s ponazoritvijo IMP-jevega proizvodnega programa.

Odziv projektantov je bil celo boljši od pričakovanj. Na vseh seminarjih je bilo čez tisoč udeležencev (od tega približno 700 strojnikov). Za tako dobro udeležbo imajo velike zasluge naši predstavniki, ki so v posameznih mestih organizirali seminarje in vabili udeležence. Seveda pa je dobra udeležba tudi svojevrstno priznanje IMP-ju, saj dokazuje, da so naši proizvodni programi še kako zanimivi za vodilne jugoslovanske projektantske hiše.

Udeleženci so odhajali s seminarjev zadovoljni, saj so bila predavanja dobro organizirana. Predavali so strokovnjaki iz tozdv oziroma delovnih organizacij — bodisi delavci iz razvojnih ali prodajnih služb, skratka tisti, ki so lahko o določenem proizvodnem programu največ povedali. Kot je povedal Marjan Gams, so predavanja tekla gladko, saj so bili predavatelji dobro pripravljeni. Generalno so imeli spomladi v Fiesi, ko je bil organiziran seminar za IMP-jeve predstavnike. Takrat so opredelili teme in metode, zato potem ni bilo težav — razen da so se nekateri predavatelji zaradi obsežne snovi težko uokvirili v strogo odmerjene časovne okvire. IMP-jev proizvodni program je tako širok, da ga je kar

težko v celoti predstaviti v dveh seminarjskih dneh.

Vsekakor se je na predavanjih pokazalo dobro sodelovanje Marketinga in proizvodnih organizacij, iz katerih je sodelovalo dvajset predavateljev, ki so obdelovali vsak določeno področje.

Pomembno pa je tudi, da na seminarjih IMP-jevci nismo le dajali informacij, pač pa smo jih tudi zbirali. Oddelek operativnega marketinga je za udeležence seminarja pripravil anketo, s katero je zbiral odgovore na naslednja vprašanja: za katere IMP-jeve proizvodne programe se najbolj zanimajo, kako so seznanjeni z našimi proizvodi, kakšne potrebe po proizvodnih programih imajo, kako so bili zadovoljni s seminarjem in če imajo morda še kakšne pripombe.

Anketni odgovori seveda še niso povsem obdelani, toda kot je povedal Marjan Gams, so udeleženci seminarja lepo pohvalili. Iz doslej obdelanih odgovorov je razvidno, da je med projektanti največ zanimanja za naše programe s področja klimatizacije in prežračevanja, varčevanja z energijo, avtomatike in naprav za pripravo vode. Vsekakor pa bodo nadaljnje obdelave anketnih lističev dale še mnogo koristnih usmeritev za prodajno delo. Tudi to je pomembno, da imamo naslove takšne množice ljudi, ki jih IMP-jevi proizvodi zanimajo in ki nam zaupajo ter nas cenijo.

Zelo točno je rekel Marjan Gams. »Takšni seminarji so zelo pomembni, saj z njimi posredujemo informacije o IMP-jevih proizvodnih programih praviim ljudem. Kar projektanti projektirajo v svojih projektih, to potem mi lahko prodamo. Zelo pomembno je tudi, da se na takšnih seminarjih ustvarja neposreden stik med projektanti in predstavniki naših tozdv oziroma delovnih organizacij.« Preko takšnega stika lahko mi pojasnjujemo funkcije naših proizvodov, dobivamo pa tudi dragocene napotke iz prakse za nove razvojne usmeritve.

LOJZE JAVORNIK

Z IMP-jevega seminarja v Skopju.

Letos doslej pridobili za 12.8 milijona dolarjev del v tujini

IMP-jevi delavci so dragi

O tem, kje vse izvajamo dela prek Inženiringa in kakšno je stanje glede pridobivanja novih del doma, zlasti pa v tujini, nam je povedal Dušan Hočevar iz Inženiringa, da sedaj delamo na jugoslovanskem območju na 12 projektih, od katerih so najvažnejši Smelt (poslovna zgradba je v zaključni fazi), nova Porodnišnica v Ljubljani, Jeklarna na Jesenicah, Plinovod Gornja Radgona, Igalo, precej obsežna stanovanjska gradnja v Fužinah v Ljubljani ter Riviera Kotor.

»Objekte v tujini poznamo,« je dejal Dušan Hočevar, »omenim le tovarne čevljev v Alžiru, ki jih izvajamo prek Rudisa, kjer je pomembno to, da je bil v zvezi s predajo tovarn v Frendi in El Bayadh dosežen napredek pri pogovorih z investitorji, tako da bo po Rudisovih načrtih letos poleti opravljen ponoven postopek dokazovanja kapacitet tovarn (obveznost Peka Tržič). Tako se lahko nadamo, da se bodo težave s predajo opravljenih del, ki se vlečejo že več kot eno leto, končale septembra letos.«

V Črnogorskem primorju še vedno delamo na objektu Riviere Kotor, kjer z investitorjem zelo dobro sodelujemo in se nam na tem območju ponuja še precej dela. Projekt Igalo je v zaključni fazi. Svečana otvo-

ritev objektov Igalo je napovedana za 13. julij — črnogorski praznik — dan vstaje.

Naši monterji v Igalo končujejo dela, opravljajo se že tehnični pregledi, pa tudi poskusno obratovanje, meritve, regulacije — skratka delajo vse tisto, kar je potrebno v tej fazi dela. To je še en projekt, je povedal Hočevar, na katerem se je IMP kljub vsem težavam, ki so spremljale gradnjo, nedvomno izkazal.

Od 1. januarja letos so v Inženiringu poslali v tujino 29 ponudb za 10 držav v skupni vrednosti 289 milijonov ameriških dolarjev, od teh po številu in vrednosti največ v Sovjetsko zvezo. Poleg teh pa so na podlagi ponudb, ki so jih dali že v minulih letih, sklenili za 12,800.000 ameriških dolarjev

pogodb.

Kar zadeva pridobivanje del doma, je dejal Hočevar, se na domačem tržišču zelo zastrujeje pogoji za pridobivanje del. Investitorji pričakujejo od izvajalcev kredite in vsi po vrsti zahtevajo sklepanje pogodb na ključ s fiksnimi cenami, kar se v sedanjih gospodarskih pogojih, ko se letna stopnja inflacije približuje stopnji 100, zelo težko sprejme.

Značilno je tudi, da je IMP nekoliko dražji od drugih izvajalcev in da investitorji niso vedno pripravljeni upoštevati kvalitete dela, ki jo lahko nudi IMP, kar je za nas eden od največjih argumentov pri tržnem nastopu.

Pogoji pridobivanja del na tujem tržišču se v zadnjih nekaj letih ne spreminjajo na bolje. Zato je v takih razmerah težko parirati s finančnimi pogoji v tuji konkurenci, pa tudi naša delovna sila z vsemi stroški, s katerimi je obremenjena IMP-jeva »norma ura« ni ravno poceni.

MARIJA PRIMC

Nadaljevanje s 1. strani

Novi proizvodni prostori tozda trata Črpalke

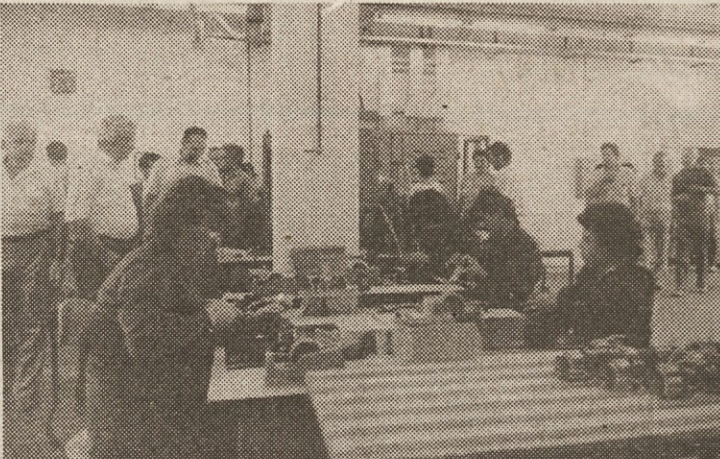
70.000 elektromotorjev. Perspektiva tega obrata je osvojiti še druge tipe elektromotorjev za črpalke tipa GHN in postopne črpalke. Obrat bodo lahko še širili in dograjevali.

V svojem govoru se je direktor v imenu kolektiva črpalke zahvalil občinski skupščini Metlika za podarjene prostore, pa predstavnikom SO občine Metlika —

izvršnemu svetu, skupščini občine, družbenopolitičnim organizacijam skupščine občine Metlika, ki so stalno spremljali gradnjo objekta in pomagali s svojimi nalogami na vseh področjih ter skladu republiških skupnih rezerv za kredit, generalu Stanetu Potočarju pa za napotke pri premagovanju današnjih gospodarskih težav in izvajalcem grad-

nje za kvalitetno opravljen delo.

Stane Bajuk, predsednik skupščine občine Metlike, ki je v svojem govoru opisal razvoj občine, je v zvezi z otvoritvijo novega obrata na metliškem območju povedal, da je obrat IMP-ja rezultat prizadevanj občine Metlika po novih, kapa-

Dva posnetka novega obrata za proizvodnjo vgradnih elektromotorjev. Spodaj zunanost, zgoraj pogled v proizvodnjo.

»Kolektiv IMP-ja,« je o dejalu, »je pokazal veliko razumevanja in se odločil pomagati na poti h hitrejšemu gospodarskemu napredku tega kraja v smislu prestrukturiranja našega gospodarstva in v teh težkih časih za industrijske naložbe v dragocena sredstva v proizvodnjo vgradnih elektromotorjev. Proizvodni program IMP-ja v Metliki je tehnološko zelo zahteven in tudi izvozno namenjen. Prepričani smo, da bomo prišli tudi k hitrejšemu uresničevanju zastavljenega programa tako glede kvalitete storilnosti kot tudi racionalnega gospodarjenja in tako ustvarili pogoje za nadaljnji razvoj obrata elektromotorjev v Metliki.«

Slovesno otvoritev so posredovali naš moški pevski zbor, nekaj zapetimi pesmimi ter Metliška folklorna skupina. Navratil iz Metlike s kratkim turnejskim programom pa Toni Goričnik, ki je v živahnem napovedovanju programa slovesne otvoritve.

Po končani otvoritvi pa je bil v Vinomeru pri Metliki veselo tovariško srečanje vseh udeležencev otvoritve, ki je trajalo večera.

Imenovane komisije drugi sozdovi organi

Sozdov delavski svet je zadnji seji, 1. julija imenoval komisije in druge organe — sicer Komisijo za planiranje družbenoekonomskega razvoja, Komisijo za razvojna in tehnična vprašanja, Komisijo za samoupravljanje, Odbor za splošno ljudsko obrambo in družbeno samozaščito, Svet Počitniške skupnosti in Komisijo za celostno grafično podobo.

Z 10. kongresa jugoslovanskih sindikatov

Ne pozabljammo delavcev, ki delajo zunaj!

Konec maja je bil v Beogradu 10. kongres Zveze sindikatov Jugoslavije. Kot delegatka iz vrst slovenskega gradbeništva se ga je udeležila Majda Toplak iz Gipossa, ki je spregovorila o problemih pri izvajanju investicijskih del v tujini. Ker je to tema, ki zanima tudi nas, objavljamo del njene razprave.

Prihajam iz vrst več kot 82.000 gradbenih delavcev Slovenije. Okrog 4.000 izmed njih je trenutno zaposlenih na tujih gradbiščih, kjer letno ustvarimo preko 10 odstotkov celotne realizacije.

Poslati delavca na delo v tujino pomeni tudi s sindikalnega stališča precejšnjo spremembo. Pogoji dela, delovanja in življenja se spreminjajo iz države v državo in zato je potrebno upoštevati to specifično. Problemi so manjši in hitreje razrešljivi na zahodu, mnogo težje v državah v razvoju, kjer že sama organiziranost matične države postavlja določene zahteve za naše sodelovanje. Pojavlja se neznanje tujega jezika, prepovedana je organiziranost sindikata ali katere druge organizacije, ni možnosti za pošiljanje dnevnega časopisa iz Jugoslavije. Vendar pa je ravno v takem primeru potrebna mnogo večja organiziranost sindikata.

V Sloveniji smo ravno problemu življenjskih pogojev in informiranju posvetili veliko časa. S tem se na ravni Republiškega odbora sindikata delavcev gradbeništva ukvarja Komisija za dela v tujini in Komisija za informiranje. Dosegli smo precejšnje izboljšanje prav zaradi medsebojnega sodelovanja celotne gradbene operative v Sloveniji, zaradi izmenjave izkušenj in odprtosti velikih sistemov. Skoraj povsod, kjer je to možno, smo zagotovili ustrezno kulturno in športno aktivnost, pošiljamo ustrezno število dnevnega jugoslovanskega časopisa in interna glasila, telesne vesti Radia Ljubljana, video kasete, ki jih tudi sami snemamo.

Obstali pa smo pred problemom, ki ga sindikat sam ne more rešiti. Tu mislim predvsem na postrovanje tistih informacij, ki se nanašajo na politično in gospodarsko situacijo v Jugoslaviji, na spremembe določenih carinskih in podobnih predpisov, ki delavce še kako zanimajo, vendar o njih ne dobijo informacij v časopisih.

Želeli bi, da se v naš sistem obveščanja vključijo tudi ambasade, konzulati in gospodarska predstavništva v posamezni državi in s kratkimi pisnimi obveštili in občasnimi osebnimi obiski gradbišč neposredno seznanijo delavce z tovrstnimi informacijami. Naši delavci v tujini želijo in pričakujejo takšno sodelovanje. Mogoče bi bilo primerno organizirati neko vrsto banke podatkov, iz katere bi črpali podatke in gradiva, npr. video kasete, knjige — za različna gradbišča in tudi vse ostale jugoslovanske delavce v določeni tuji državi. Tak način bi izboljšal informiranost in zmanjšal stroške, ki niti niso tako majhni.

Tudi organiziranosti sindikata oziroma sindikalnih skupin bomo morali, povsod kjer je to mogoče, posvetiti več pozornosti. Ne smemo dovoliti, da delavci na tujem gradbišču izgubi stik z dogajanjem v matični organizaciji, saj je njegova odločnost le začasna. Mislim pa, da ne bi smeli vztrajati na unificirani obliki, ampak bi delovanje sindikata morali prilagoditi lokalnim pogojem in zagotoviti predvsem učinkovitost delovanja.

Problemi, ki so za delavca v domovini malenkostni, lahko postanejo v tujini ogromni in povzročijo, predvsem zaradi neobveščenosti oziroma napačnih informacij, nezadovoljstvo, ki pogosto privede tudi do glasnih protestov.

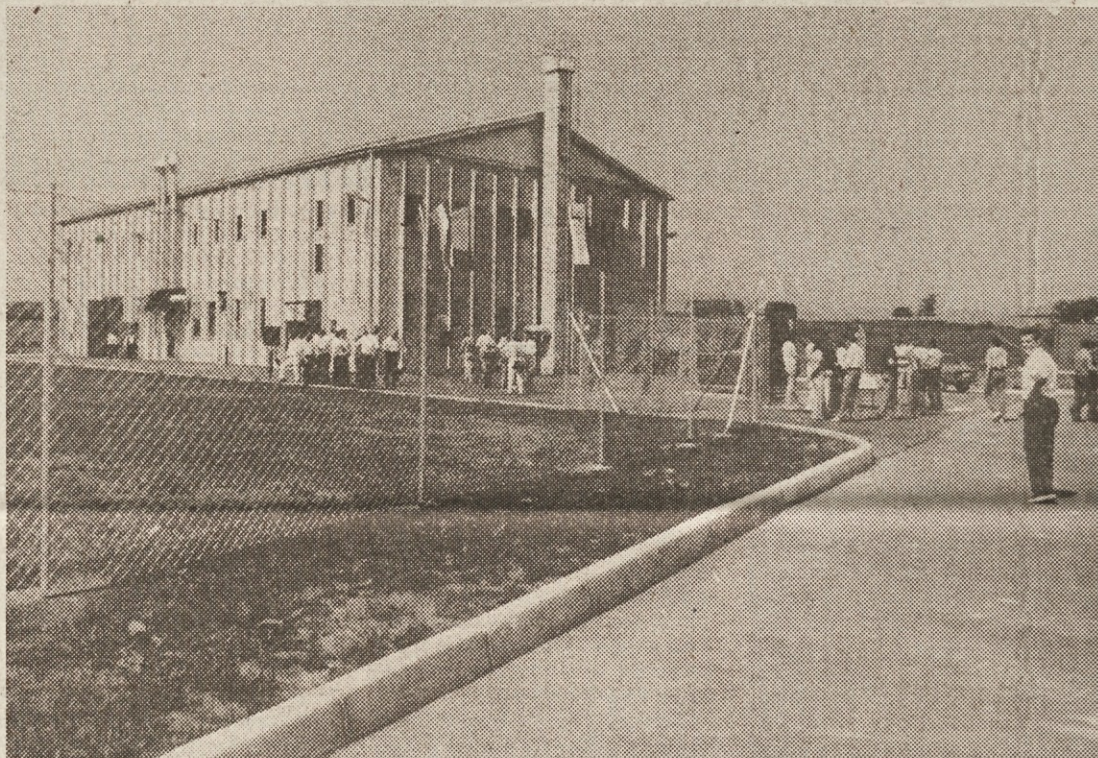
V kolikor nam bo uspelo pogoje za delo organizirati na primerni ravni, potem lahko pričakujemo tudi dobre poslovne rezultate. Zato tudi v svojem prispevku namerno postavljam to problematiko pred izvajanje investicijskih del, čeprav lahko skoraj stoprocentno trdimo, da so naši delavci v tujini še kako zainteresirani za uspešno izvedeno delo, saj edino to zagotavlja ugodne reference in pridobitev novih del.

In prav pridobivanju novih del bomo morali v prihodnje posvetiti večjo pozornost. Tudi v sindikatu gradbenih delavcev Slovenije zastopamo stališče, da edino uspešna referenca na domačem trgu vodi v tujino in zavračamo predloge, ki jih vse pogostejše slišimo in občasno tudi izvajamo, da se dela, ki so pridobljena na državnem nivoju, delijo po nekakšnem ključu. Vsi se moramo zavedati, da je nosilec posla v tujini lahko le organizacija, ki že doma uspešno nastopa in ima tudi izkušnje, strokovne delavce in sredstva za izvedbo pridobljenih del v tujini. Sprejeti moramo dejstvo, da nas v tujini obravnavajo le kot Jugoslovane in vsi uspehi ali porazi lahko koristijo ali škodijo v prvi vrsti Jugoslaviji.

Zato pozivamo Zvezni odbor sindikatov gradbenih delavcev in Gospodarsko zbornico Jugoslavije, da podpreta skupne akcije pridobivanja del in vztrajata tudi na doslednem izvajanju Samoupravnega sporazuma o zajedničkim osnovama in merilima za urejanje odredjenih prava, obaveza in odgovornosti radnika na osnovu izvodjenja investicijskih radova u inostranstvu.

Delavci nikoli niso zavračali dela na tujih gradbiščih, nasprotno, želijo delati tudi več ur na dan, pričakujejo pa izpolnjevanje sprejetih dogovorov, predvsem kar se tiče izplačevanja osebnih dohodkov. Vendar se moramo zavedati dejstva, da plačila storištev iz tujine kasnije tudi po več mesecev in zato v teh primerih sindikat ostaja nemočen ob protestih delavcev. Zato sindikat, ki naj skrbi za izpolnjevanje samoupravnih sporazumov in dogovorov, pričakuje pomoč tudi zveznih organov in bančnih institucij pri razreševanju denarnih problemov. Z gesli, ki smo jih uporabljali ob sprejemanju samoupravnih aktov, si delavec v tujini ne bo veliko pomagal. Zato smo dolžni skrbeti tudi za dosledno izvajanje sprejetih določil. Na ta način bomo ohranili zaupanje naših delavcev v sindikat in še večjo zavzetost za delo v tujini, ki nam gradbencem lahko v marsičem izboljša težko situacijo, v kateri se nahajamo.

MAJDA JOVAN TOPLAK

Fakturirana realizacija — maj 1986

TOZD	Plan v 000 din			Izvršitev			Indeks izvršitve			
	letni	5mes	maj	maj	5 mes.86	5 mes.85	let.pl	pl.5m	pl.maj	86/85
1. OV	5911765	1943975	455213	452369048	1827997574	847667205	31	94	99	21
2. KM	2617870	877831	193530	257850864	998731766	310500387	38	114	133	32
3. MK	2403485	804800	177500	265660056	1057317202	434517217	44	131	150	24
4. PMI	7874500	2433600	638200	588392895	2405980507	1192371489	31	99	92	20
4.1. MM	5644000	1724000	457000	403056653	1742763479	849274978	31	101	88	20
4.2. IB	253700	103900	20000	18119625	90229107	30030058	36	87	91	30
4.3. PROJ	273800	85700	23200	21526782	75115692	28157449	27	88	93	26
4.4. EKO	1703000	520000	138000	145689835	497872229	284909004	29	96	106	17
5. EM	3890000	1479000	312000	731673627	2119349862	890038174	54	143	235	23
brez izvoza	3640000	1384000	292000	675496071	184783591	699131882	51	130	196	26
6. DVG	1719988	619734	130738	162247531	580098606	228367597	34	94	124	25
7. TEN	2799000	819291	203511	254221534	910817804	552552066	33	111	125	16
8. TELKOM	2270000	750000	170000	140118767	777198109	395316577	34	104	82	19
9. ISO	1595000	635000	135000	138434282	787724110	256157822	49	124	103	30
10. KLIMAT	4430000	1555000	370000	391510791	1567553550	604863870	35	101	106	25
11. TIO	2911000	989740	232880	263066319	1025797643	461201656	35	104	113	22
12. PANONIJA	6260712	2667497	624954	798012346	2375601293	1363562834	38	89	128	17
12.5. BLISK	1980003	567150	167500	187303731	567566515	322968553	29	100	112	17
12.6. KMP	4280709	2100347	457454	610708615	1808034778	1040594281	42	86	134	17
13. IKO	11800000	3998600	992100	1210792512	5190848872	2226831979	44	130	122	23
13.7. AVTOMATIKA	4300000	1354500	313900	363751651	1854553696	792227453	43	137	116	23
13.8. CRPALKE	3500000	1284500	371000	436527087	1714315418	633440292	49	133	118	27
13.9. ITAK	1800000	594000	142200	181728813	765048619	343798512	43	129	128	22
13.10. SKIP	2200000	765600	165000	228784961	856931139	457365722	39	112	139	18
14. LIVAR	8511950	3170300	721500	755988565	3258209042	1655032507	38	103	105	19
14.11. LSNL	4730000	1779000	400000	434137438	1882190834	887679856	40	106	109	21
14.12. TA	1633000	605000	138000	142570808	607959376	341006953	37	100	103	17
14.13. VIPO	738950	300300	69500	75038264	291326496	116959680	39	97	108	24
14.14. LSK	1410000	486000	114000	104242055	476732336	309386018	34	98	91	15
15. KLIMA	5690000	1971700	428450	456071408	2240319035	1099680064	39	114	106	20
15.15. IP	4000000	1380000	300000	304187804	1442841825	754907434	36	105	101	19
15.16. MP	1690000	591700	128450	151883604	797477210	344772630	47	135	118	23
16. IZIP	4209700	1518000	327700	242932396	1255061695	716423251	29	83	74	17
16.17. INZ	611200	250300	48100	50905173	267818458	692487770	44	407	106	23
16.18. MARK	636600	260700	50100	44739714	209746904	90871481	33	80	89	23
16.19. PB	792000	282300	61300	28854246	185990194	98311987	23	66	47	18
16.20. TEHNOM	923300	307300	68600	44742110	211650448	209921792	23	69	65	10
16.21. ALCH	1120000	365600	89600	63705329	332986344	224577906	30	91	71	14
16.22. IC	126600	51800	10000	9985824	46871287	23491315	37	90	100	20
- CK	206320	84400	16200	19544822	86086513	39544413	42	102	121	28
- SD	32554	13400	2600	2337585	14933780	4599444	46	111	90	32
- PD	73752	3700	900	1104850	4487551	5268398	6	121	123	85
IMP	75207596	26335568	6132976	7132330198	28484416454	13284496950	38	108	116	24

Mesto in pomen kooperacijskih in licenčnih pogodb v srednjeročnem razvojnem obdobju za sozd IMP

Iskati moramo vse načine za tehnološki napredek

Pospešeni tehnološki razvoj v svetu že stopa v kvalitetno novo fazo, to pa pomeni problem našega zaostajanja. Zlasti revolucionarne tehnološke spremembe so v zadnjih 10-15 letih nastopile v mikroelektroniki, industrijski robotiki, telekomunikacijah in informatiki. Tehnološke spremembe na teh področjih imajo izredno globok infrastrukturni vpliv na vse sektorje proizvodnje in gospodarstva. Ko bodo stroji prevzeli nase večino mehaničnih funkcij, bo gospodarska uspešnost odvisna predvsem od uspešnosti in znanja.

Uvajanje vedno cenejših in zmogljivejših mikroprocesorjev in mikroelektronike v vse večje proizvodnje ima bistveno vplivalo na komparativne proizvodne stroške ter porušilo obstoječo razmerja med domačimi in kapitalno intenzivnimi in delovno intenzivnimi panogami, zlasti pa bo v prihodnosti ekonomsko in rentabilno proizvodnjo v majhnih serijah in disperziranih obratih, ki bodo med seboj povezani s sodobnimi telekomunikacijskimi sistemi. Tak proizvodni način bo sprostil ogromne proizvodne zmogljivosti in omogočil eksplozivno rast produktivnosti. Računa se, da bodo računalniki in mikro zmanjšali proizvodne stroške malih obratov do 80 odstotkov.

Omenjeni procesi, ki so že v letu v visoko razviti državah se bodo izražali z večanjem medsebojne konkurenčne borbe in velikim prestrukturiranjem. Tako premiki v tehnologiji kot prenos nekaterih proizvodnih dejavnosti iz drugih proizvodnih dejavnosti, se odvijajo ne glede na večjo brezposelnost v matičnih državah.

Pomembni premiki se dogajajo tudi na področju razvoja energije. Rast porabe energije je na ravni najskromnejših pričakovanih, zlasti zaradi manjše gospodarske rasti in neugodnih razmer na svetovnem trgu s primarnimi viri energije po nastopu energetske krize leta 1973. Poraba energije do leta 2000 bo po ocenah narasla med 1,8 in 2,5 odstotka letno, torej le približno 2,3 dosegene gospodarske rasti. Razlika gre na račun uvajanja novih energetsko varnejših tehnologij v industri-

skih, ki je pospešila strukturne spremembe, da so se razvite države v Evropi prilagodile novim trendom razvoja.

Prodaja pameti, ki je osnovni moto razvitega sveta znižuje vlaganje v izgradnjo velikih industrijskih kompleksov ter istočasno občutno zmanjšuje porabo vseh vrst energije. Zmanjšanje energetske potrošnje, ki jo je prinesla tehnološka revolucija in pocenitev nafte na svetovnem trgu, jih istočasno tudi ne silijo v vlaganje za izkoriščanje alternativnih virov energije (sonce itd.).

Izhajajoč iz opredeljene »prodaje pameti« se je začela seliti ekološka in energetska neugodna proizvodnja v smeri nerazvitega »juga« tako, da se poraba energije še dodatno zmanjšuje.

To potrjuje tudi naraščanje naših dobav partnerjem v zahodni Evropi. Vidimo, da se je izboljšala struktura izvoznih izdelkov in da jih je čedalje več takšnih, ki sodijo v srednji razred tehnološke zahtevnosti. Tehnološki zaostanek, ki smo ga imeli za evropskimi firmami se je na splošno zmanjšal, razen na nekaterih področjih, kjer je še močno prisoten. To velja posebno za elektronsko opremo v sistemih regulacije, upravljanja in nadzora, kjer nas še posebno občutno prehitujejo na področju softvera.

Da se IMP ne more intenzivneje vključiti v izvoz, so krive tipične interne jugoslovanske težave: nestalna kvaliteta reprodromaterialov, roki in cene. V kolikor hočemo narediti izvoz dohodkovno privlačen, je nemogoče izvažati z domačim materialom, ki je pri nekaterih surovinah tudi do petkrat dražji od cen na konvertibilnem trgu. Uvoz tega materiala pa nas ovira pri izpolnjevanju rokov, dobav, ki so danes v Evropi izredno kratki (devizne pravice, dinarska likvidnost, dovoljenja, itd.). Zato je edina realna pot izvažati kot subkontraktor z začasnim uvozom reprodromateriala, pri čemer pa dosežemo zelo slabe cene, ker je oprema specifična in so stroški konsignacije pri partnerju zelo visoki.

Trenutno edina realna pot izvoza so dolgoročne kooperacijske pogodbe, ki nam omogočajo vsaj približno enakopravno vključevanje v mednarodno delitev dela.

Cenovna neskladja med domačimi in uvoženimi surovinami se odražajo ne toliko v škodo IMP-ja, kot pa zaradi manjšega iztržka deviz za celotno jugoslovansko družbo. Izhod iz te situacije ni enostaven, saj tudi reproto verige, glede na širino in relativno malo porabo nekaterih podsklopov, niso praktično izvedljive rešitve tega problema.

Z novim priznanjem deležem — deviznih pravic, ki je že tako majhen, v naši proizvodni branži ni moč računati na občutno povečanje izvoza, ker je delež reprodromateriala v enoti cene proizvoda udeležen več, sili tudi do 80-odstoten. V zadnjem času se je začelo zatikati tudi pri izvozu opreme na klinirsko področje, ki je domačim proizvajalcem v preteklosti omogočal kompenzirati dohodkovno nezanimiv konvertibilni izvoz, saj drsenje tečaja dinarja daleč zaostaja za dejansko inflacijsko stopnjo v državi. Precejšen dinar in visoke cene surovin, kakor tudi končnih izdelkov na domačem trgu, dohodkovno siromašijo tudi izvoz na področju SEV. Posebno, če se zavedamo, da moramo za klinirski izvoz zagotoviti tudi določen delež konvertibilnih deviz, ker ne moremo proizvajati brez uvoženih komponent iz zahodne Evrope, ki so nena-

samo prelomnica, ki je pospešila strukturne spremembe, da so se razvite države v Evropi prilagodile novim trendom razvoja.

Prodaja pameti, ki je osnovni moto razvitega sveta znižuje vlaganje v izgradnjo velikih industrijskih kompleksov ter istočasno občutno zmanjšuje porabo vseh vrst energije. Zmanjšanje energetske potrošnje, ki jo je prinesla tehnološka revolucija in pocenitev nafte na svetovnem trgu, jih istočasno tudi ne silijo v vlaganje za izkoriščanje alternativnih virov energije (sonce itd.).

Izhajajoč iz opredeljene »prodaje pameti« se je začela seliti ekološka in energetska neugodna proizvodnja v smeri nerazvitega »juga« tako, da se poraba energije še dodatno zmanjšuje.

To potrjuje tudi naraščanje naših dobav partnerjem v zahodni Evropi. Vidimo, da se je izboljšala struktura izvoznih izdelkov in da jih je čedalje več takšnih, ki sodijo v srednji razred tehnološke zahtevnosti. Tehnološki zaostanek, ki smo ga imeli za evropskimi firmami se je na splošno zmanjšal, razen na nekaterih področjih, kjer je še močno prisoten. To velja posebno za elektronsko opremo v sistemih regulacije, upravljanja in nadzora, kjer nas še posebno občutno prehitujejo na področju softvera.

Da se IMP ne more intenzivneje vključiti v izvoz, so krive tipične interne jugoslovanske težave: nestalna kvaliteta reprodromaterialov, roki in cene. V kolikor hočemo narediti izvoz dohodkovno privlačen, je nemogoče izvažati z domačim materialom, ki je pri nekaterih surovinah tudi do petkrat dražji od cen na konvertibilnem trgu. Uvoz tega materiala pa nas ovira pri izpolnjevanju rokov, dobav, ki so danes v Evropi izredno kratki (devizne pravice, dinarska likvidnost, dovoljenja, itd.). Zato je edina realna pot izvažati kot subkontraktor z začasnim uvozom reprodromateriala, pri čemer pa dosežemo zelo slabe cene, ker je oprema specifična in so stroški konsignacije pri partnerju zelo visoki.

Trenutno edina realna pot izvoza so dolgoročne kooperacijske pogodbe, ki nam omogočajo vsaj približno enakopravno vključevanje v mednarodno delitev dela.

Cenovna neskladja med domačimi in uvoženimi surovinami se odražajo ne toliko v škodo IMP-ja, kot pa zaradi manjšega iztržka deviz za celotno jugoslovansko družbo. Izhod iz te situacije ni enostaven, saj tudi reproto verige, glede na širino in relativno malo porabo nekaterih podsklopov, niso praktično izvedljive rešitve tega problema.

Z novim priznanjem deležem — deviznih pravic, ki je že tako majhen, v naši proizvodni branži ni moč računati na občutno povečanje izvoza, ker je delež reprodromateriala v enoti cene proizvoda udeležen več, sili tudi do 80-odstoten. V zadnjem času se je začelo zatikati tudi pri izvozu opreme na klinirsko področje, ki je domačim proizvajalcem v preteklosti omogočal kompenzirati dohodkovno nezanimiv konvertibilni izvoz, saj drsenje tečaja dinarja daleč zaostaja za dejansko inflacijsko stopnjo v državi. Precejšen dinar in visoke cene surovin, kakor tudi končnih izdelkov na domačem trgu, dohodkovno siromašijo tudi izvoz na področju SEV. Posebno, če se zavedamo, da moramo za klinirski izvoz zagotoviti tudi določen delež konvertibilnih deviz, ker ne moremo proizvajati brez uvoženih komponent iz zahodne Evrope, ki so nena-

domestiljivi v naših izdelkih (sestavne komponente elektronskih regulatorjev, specialni nerjaveči materiali itd.).

IMP je imel že v preteklosti sklenjeno določeno število kooperacijskih pogodb in odkupljenih licenc. Danes lahko ugotovimo, da je tak način vključevanja v mednarodno delitev pokazal določene pozitivne rezultate, vendar si upamo trditi, da tozidi, kot nosilci teh pogodb, niso znali v popolnosti izkoristiti tehnoloških prednosti, ki jim jih take pogodbe omogočajo. Zato opažamo, da se izmenjava po teh pogodbah ne povečuje kot bi se lahko in da nekateri, posebno tiste najidealnejše, ki se nanašajo na delitev programov stagnirajo zaradi naše nesposobnosti, da partnerju nudimo moderen in kvaliteten proizvod.

Pri ocenjevanju gospodarske vrednosti kooperacijskih in licenčnih pogodb je potrebno zasledovati dve smeri razvoja in posodabljanja proizvodnje in realne možnosti trženja proizvodov (prodajna mreža).

Kot smo že predhodno omenili, lahko pri IMP-ju opazimo zelo neenakomeren razvoj posameznih ozidov in posameznih dejavnosti, ki je pogojen z zgodovino razvoja našega sozda. Danes lahko IMP-jeve ozide na grobo uvrstimo v tri skupine, od katerih ima vsaka svoje specifičnosti:

— ozdi, ki lahko s svojo opremo samostojno nastopajo na tržišču in z dohodkovno zanimivim izvozom na osnovi lastnega znanja;

— ozdi, ki lahko svojo opremo izmenjujejo s tujino na osnovi kooperacije zaradi pomanjkanja lastnega znanja in nepopolne tehnologije;

— ozdi, ki nimajo niti primerne lastnega znanja in tehnologije in se šele v fazi prestrukturiranja iz obrtno-delavniškega na industrijski način proizvodnje. Prav pri teh opažamo tudi močneje v gospodarstvu.

Pretežni del naših ozidov spada v drugo grupo proizvodnih organizacij. Med njimi so vsi tisti, ki so v preteklosti zamenjali lasten razvoj, bodisi da so se orientirale izključno na domače tržišče, ali pa premalo vlagali v tehnologijo. Med te organizacije moramo prišteti tudi tiste, ki tudi niso zadosti vlagale v izgradnjo lastne prodajne mreže. Na tem mestu moramo poudariti, da IMP v 80 odstotkih izdeluje opremo, ki je specifična za investicijsko izgradnjo in je ni možno tržiti preko obstoječe trgovinske mreže niti doma niti v tujini.

Če vsa dejstva strnemo, lahko ugotovimo, da trenutno težko načrtujemo samostojen nastop na zunanjih trgih in da so kooperacijske pogodbe s tujimi partnerji edina alter-

nativa kratkoročne usmeritve. Pri tem mora biti naš cilj takšna vsebina kooperacijskih pogodb, ki med partnerji predvideva delitev proizvodnega programa ali zaključenih sklopov opreme, kar nam omogoča v bodočnosti po preteku pogodbe samostojen nastop.

Določeno število ozidov pa nima niti primerne znanja, niti programa, niti organizirane industrijske proizvodnje in tehnologije in jih zato po zgornjih merilih ni možno vključiti v mednarodno delitev dela. Za te ozide ni rešitev kooperacijske pogodbe, ker tujemu partnerju ne moremo nuditi ničesar, razen »lonarbeits« na manj zahtevnih poslih, kar pa vsekakor ni smisel dolgoročne kooperacije. Zato so za določen del ozidov še vedno zanimive licenčne pogodbe, čeprav gledano s širšega družbenega interesa take povezave s tujimi partnerji odklanjamo. Prednosti licenčne pogodbe so na vsak način, da za določeno ceno pridobimo osnovno znanje o proizvodni in o proizvodnji, pa čeprav se zavedamo, da je lahko kupljena licenca do določene mere zastarela. Ob različnih pomanjkljivostih pa daje licenčna pogodba tudi določene prednosti:

— minimalno tveganje ob plačevanju licenčnine v fiksnem odstotku s prodajo preko licenčnega partnerja, kar nam zagotavlja izvoz in partnerja sili, da si zagotovi licenčnine šele ob prodaji opreme;

— odskočna deska za intenziven razvoj lastnega modificiranega izdelka na osnovi izkušenj z licenčnim proizvodom;

— največja prednost pa je zmanjšanje potrebne časa za razvoj in osvajanje proizvodnje.

Kot primer naj navedemo lastne izkušnje pri razvoju proizvodnje plinskih števcev iz »nič« v tovarni, ki se je želela prestrukturirati. Osvajanje in razvoj sta trajala 7 let in v tem času je postal izdelek zastarel in ob spremembi razmer na tržišču tržno nezanimiv. V drugi tovarni pa smo z nakupom licence določen izdelek osvojili v nekaj mesecih in ga še pravočasno ponudili tržišču. Z ustvarjeno akumulacijo smo intenzivirali razvoj in do danes samostojno razvijemo celo grobo spremljajočih proizvodov.

Če hočemo v sozdu IMP izpeljati zastavljene cilje srednjeročnega plana, katerega osnova je trženje sistemov (prodaja funkcije), moramo zagotoviti, da se bodo vse proizvajalke opreme za področje naprav v objektih skladno razvijale (kvaliteta in tehnološka opremljenost, primernost proizvoda).

EDVARD DEŽMAN
JANEZ HEZMAN

Nekaj izjav s seminarja za projektante

Ugled je mnogo lažje zapraviti, kot si ga ustvariti

Na seminarju v sarajevskem hotelu Evropa se je zbralo precej čez sto strojnih in elektroinženirjev — tako rekoč smetana tistih, ki se v BiH ukvarjajo s projektiranjem in gradnjo instalacij. Seveda sem izkoristil priložnost in nekatere udeležence povprašal, kako so zadovoljni s seminarjem in s sodelovanjem z IMP-jem nasploh. Priznam, da nisem pričakoval tako polvalnih besed. Toda iskrene pohvalne besede, pa tudi nekaj dobronamernih pobud, kažejo, da ima IMP pri svojih partnerjih veliko veljavo — večjo, kot mnogi od nas mislijo. Vsekakor pa je to tudi obveznost, saj si je ugled mnogo težje pridobiti, kot ga zapraviti.

Začnimo s predstavnikom največje sarajevske projektantske organizacije — Invest projekta — inž. Esadom Hrenovico. »IMP poznam že iz časov, ko sta bila to Toplovod in Elektrosignal, saj sodelujem z vašo firmo že nad 30 let. IMP je firma, ki je na področju ogrevanja, prežračevanja in klimatizacije dala največjo podporo nam, projektantom. Zaradi tega in zaradi dobrega odnosa rad sodelujem z vami, tako kot moji kolegi iz BiH. O tem govori tudi dejstvo, da noben drug proizvajalec ni sposoben zbrati na takšnem seminarju toliko ljudi kot IMP. Celo ko so podobne prireditve organizirale devotne organizacije iz BiH, je bil obisk mnogo manjši. Moram reči, da osebno poznam mnogo vaših ljudi — tako iz sarajevskega predstavnika, kot tudi s Trate in iz Inženiringa in smo dobro sodelovali. Predvsem pa je vaše predstavnstvo v Sarajevu izredno dobro uigrana ekipa in po mojem gre njim velika zasluga za ugled IMP-ja v BiH.«

Inž. Rasim Pero, koordinator za avtomatiko v Unioninvestu pa je rekel: »Že 33 let delam na področju avtomatizacije in skoraj ves čas sodelujem z IMP-jem — že od takrat, ko je bil še Toplovod in pretežno montažna organizacija s prvimi začetki proizvodnje. Iz tistih časov se spominam nekega pogovora s toplovodci, ko sem rekel: »Vi v Ljubljani ste bližnji zahodni tehnologiji in prav bi bilo, če bi začeli s tovrstno proizvodnjo.« Vesel sem, da se je to uresničilo in je danes IMP močna proizvodna organizacija z dobrimi referencami. Jaz sem v Unioninvestu osnoval skupino za avtomatiko, v kateri je danes 30 inženirjev. Pri delu uporabljamo IMP-jevo in tudi drugo opremo, ki je nato izpopolnjujemo in dograjujemo glede na potrebe različnih objektov. Imamo tudi svojo skupino za spuščanje naprav v obratovanje. Tako smo podaljšali roka IMP-ja, kar bomo tudi v prihodnje, čeprav nekateri mislijo, da smo konkurenca. Toda jaz sem prepričan, da imamo dovolj možnosti za sodelovanje. O seminarju pa mislim, da je to poceni oblika kvalitetne reklame. Predavatelji so nam dali dosti informacij, res sicer več komercialnih kot tehničnih, a tu je mnogo mlajši strokovnjakov, ki so jim takšne informacije potrebne.«

Iz skupine strokovnjakov zeniškega sozda Izgradnja, delovna organizacija Inženiring je bil na seminarju tudi inž. Faruk Jerković, ki je povedal, da je bil s predavanjem zelo zadovoljen in da se že dogovarjajo, da bi jeseni organizirali seminar tudi v Zenici, kjer bi podrobneje obravnavali programe, ki so za tisto področje še posebej zanimivi. Inž. Jerković se še posebej zanima za sisteme kabelske televizije, kar je njegovo delovno področje. V Zenici so pred leti postavili prvi kabelski sistem v naselju Bahina Rijeka, kjer so kupili Elradovo opremo. Prav zdaj pa gradijo kabelski sistem v naselju Radaković za 2.500 stanovanj, kjer usposablja IMP-jevo opremo, saj je bila naša ponudba ugodnejša.

Hasan Busutlandžić iz tuzlanskega sozda Tehnograd je imel tudi nekaj kritičnih pripomb: »Na začetku je bilo predavanjem težko slediti, ker ni bilo ozvočenja, pa tudi

prostori niso bili dovolj zatemnjeni in zato diapozitivov nismo dovolj dobro videli. (Opomba avtorja: Tako je bilo, ker je obisk v Sarajevu precej presegel pričakovanje, pa so morali seminar na hitro preseliti v večji prostor.)«

Njegov kolega inž. Sakir Jakupović iz nadzorne službe tuzlanskega Zavoda za izgradnjo ga je skušal ustaviti, češ, »Ne kritiziraj no toliko, saj so bili tu vsi odgovorni IMP-jevi strokovnjaki, ki so nam dali kopico uporabnih podatkov.«

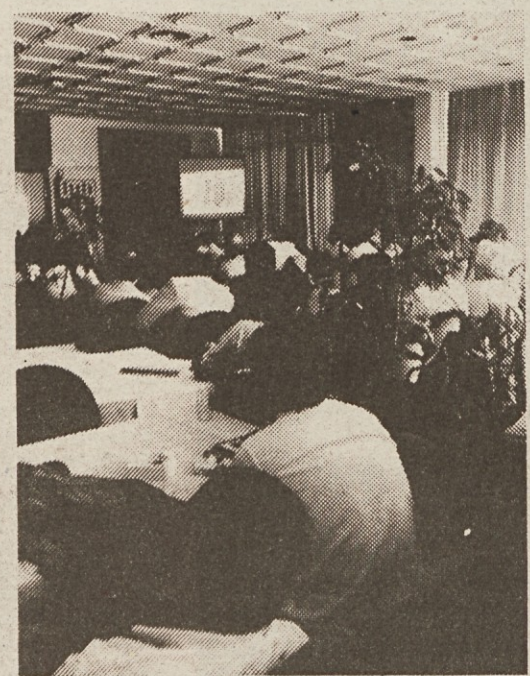
Toda inž. Busutlandžić se ni dal: »Moje je, da kritiziram, oni naj potem olepšajo. Mislim tudi, da bi bilo v prihodnje koristno razdeliti seminar po ožjih specializacijah, da bi lahko probleme bolj podrobno obravnavali. Na primer, imeli bi lahko seminar samo o klimatizaciji ali opremi za posamezne industrijske veje. Na dvodnevem shodu se pač ne da določene teme obravnavati dovolj poglobljeno. Mene osebno še posebej zanima vprašanje rekuperacije toplote, ki ga gotovo ni mogoče izčrpati v nekaj minutah.«

Inž. Jakupović mu je pritrdil z naslednjo obrazložitvijo: »Tuzla je velik industrijski center z ogromnimi kombinati, kot sta na primer Kemični kombinat Boris Kidrič v Lukovcu in Soda-so.«

Prepričan sem, da so v teh industrijah ogromne možnosti energetskih prihrankov, zato bi bilo zelo koristno, če bi IMP-jevi strokovnjaki obiskali te tovarne in bi na kraju samem s strokovnjaki v tovarni pogledali, kaj je mogoče narediti. Prav gotovo ljudje v tovarnah ne poznajo vseh možnosti, ki jih danes nudi tehnika za energetsko varčevanje, zato bi bilo takšno sodelovanje v obojestransko korist.«

Tako, kič nisem olepševal izjav. Le zakaj bi jih, saj so bile tudi kritične pripombe brez dvoma dobronamerne. In koncept tržnega nastopa je imeti poleg splošnih informativnih tudi specializirane, strokovno bolj poglobljene seminarje, na katerih bi obdelovali posamezne vrste proizvodov in opreme.

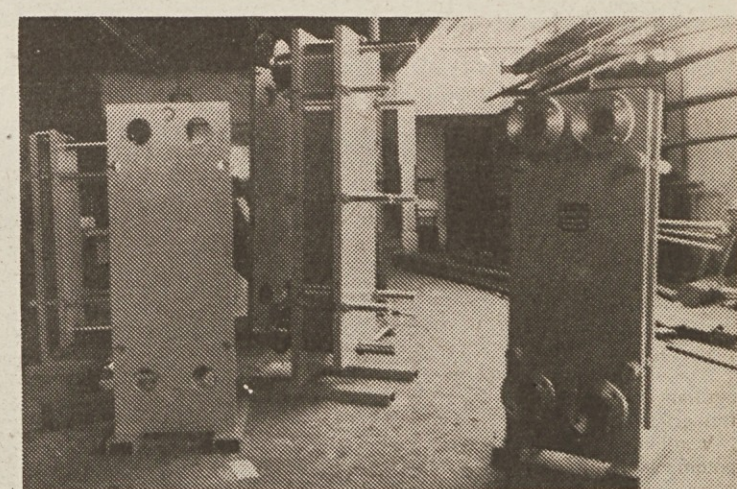
LOJZE JAVORNIK

S seminarja v Sarajevu

Novo iz Tehnomontovega proizvodnega programa

Toplotni izmenjevalci za živilsko industrijo

Tehnomont je lani v kooperaciji z zahodnonemško firmo Ahlborn začel izdelovati toplotne izmenjevalce, ki so sestavni del tehnoloških linij v živilski in procesni industriji ter kmetijstvu (mlekarni, govedorejske farme, sokarne, vinarne, oljarne, farmacije). V teh linijah opravljajo omenjeni aparati v mlekarnah funkcijo hlajenja in pastiriziranja (na primer v mlekarnah mleka, jogurta, smetane itd.).

Ogrodja za te aparate z nerjavečimi priključki so izdelana iz domačih materialov, edini uvoženi material so kanalske plošče s tesnili.

Poleg Tehnomonta delajo take aparate še Jedinstvo Zagreb po Ahlbornovi osnovi, naš Itak (ta dela predvsem grelce) ter Hmezd Zalec po osnovi Alfa Lavala.

Posamezni investitorji pa tovrstne aparate uvažajo direktno iz zahodne evropskih držav.

Tehnomont je leta 1984 razstavil toplotni izmenjevalec na vinskem sejmu v Ljubljani in lani na mariborskem sejmu Mleko 1985.

Za letos imajo v načrtu, da jih bodo izdelali 55. Zdaj je v delu 26. aparat. Prodali pa so jih do sedaj 14 in sicer Dani Mirna (paster soka) Etolu Celje (paster soka), Segestici Sisak (hladilnik kisa), Tehnoprosu Novi Sad (hladilnik vina), Pivovarni Karlovac (hladilnik piva), Pivovarni Skopje (hladilnik, tehnološke vode). Vsi ti aparati že obratujejo. 4 aparate pa so v začetku junija odpeljali v Pančevo za Pivovarno.

Tehnomont dobiva naročila za te izmenjevalce od Marketinga, s katerim tozid tesno sodeluje.

M. P.

Stometrsko ekspresna dvigala

V Sarajevu, nedaleč od železniške postaje, se pnete pod nebo dve sloki, triindvajsetnadstropni stolpnici — novi poslovni center sozda Unis. Prav te dni bodo v prvi od obeh stolpnici stekla superdvigala, ki so jih izdelali in montirali delavci našega Dvigala. Superdvigala pravim zato, ker so bogato opremljena, vozila pa bodo po 25 oseb s hitrostjo 3 metre na sekundo. Če povem, da zmoro običajna potniška dvigala 0,8 metra na sekundo in če vemo, da je zelo malo dvigal s hitrostjo 1,6 metra na sekundo, potem ta sarajevska dvigala zares zaslužijo oznako super. Pomembno pa je tudi, da so projektirana in izdelana doma — razen nekaterih delov opreme, ki je domači proizvajalci ne nudijo.

V Dvigalu so na kvadropleska, ki ju delajo na Unisu zelo ponosni. To so dvigala, kakršnih doslej ni naredil še noben jugoslovanski proizvajalec. Temu primerno so se tudi angažirali in premagali celo kopico težav, za kar zanje pohvale investitorja. Naša delovna organizacija Dvigalo ima v Sarajevu že nekaj lepih referenčnih objektov (Holiday Inn, skupščina in predsedstvo SR BiH) zdaj pa se jim pridružuje novi, ki je obenem tudi mnogo zahtevnejši od vseh dosedanjih.

Novi Unisov poslovni kompleks bo imel v obeh stolpnicih in nižjih objektih 40.426 kvadratnih metrov uporabnih površin, v katerih bodo združili celo vrsto služb in organizacij (prodajo, inženiring, znanstveno-raziskovalne in razvojne oddelke ter vodstvo sozda), ki so zdaj raztepane na več kot tridesetih metrih po vsem Sarajevu. Tako bo v teh objektih delalo nad 4.000 ljudi.

Poleg dveh kvadropleskov (v vsaki stolpnici je eden) je Dvigalo naredilo in montiralo še 3 manjša dvigala v spremljajočih objektih, montirali pa bodo tudi dve fasadni dvigali za čiš-

čenje steklenih in aluminijastih površin obeh stolpnici.

Dvigalo je to delo pridobilo na osemmednarodnem natečaju, ki ga je investitor izvedel leta 1984. Kot nam je povedal namestnik direktorja izgradnje Dragan Kovač, Dvigalo ni bilo najcenejši ponudnik, vendar so prevladale reference, ki so bile investitorju jamstvo, da bo zahtevno delo tudi uspešno opravljeno. Vsekakor je pomembno tudi delo našega sarajevskega predstavništva na čelu z Zakirom Mulaosmanovićem, ki mu gre zasluga, da je pogodbe za vsa zahtevnejša poslovna dvigala, ki so se zadnja leta gradila v Sarajevu, dobil IMP.

Nobenega dvoma ni, da ima Dvigalo v Sarajevu velik renome kot izvajalec zahtevnih dvigal in v delovni organizaciji so se zavedali, da morajo ta ugled tudi ohraniti. Zato so res napeli vse sile, da bi delo teklo gladko kljub težavam, ki jih ni bilo malo.

Unis je začel graditi svoj poslovni kompleks v težavnih časih. Projekt je bil narejen leta 1977 in obe stolpnici so ravno zgradili do strehe, ko se je

začelo v naši državi omejevanje investicij. Unis je delo začasno prekinil.

Objekte so zaprli, da se na njih ne bi delala škoda, nato so gradbinci popravili svoje žerjave in drugo opremo in se za nekaj časa umaknili z gradbišča.

Odkritje, da bočo nadarjen gradnjo, je padla leta 1984 in takrat je bilo treba marsikaj začeti znova. Dvigalo je moralo najprej izdelati in montirati za vsako stolpnico tovrstno dvigalo, da bi lahko gradbinci in drugi izvajalci opravljali svoje delo. Seveda se je mudilo, saj je investitor forsiral, naj se čim prej začne delati s polno paro, brez tovrstnih dvigal pa — si lahko predstavljamo — na sto metrov visokem objektu ni bilo mogoče. Dvigalo je torej pristalo na dvomesečni rok — v tem času so tovrstni dvigali sprojektilirali, izdelali vse elemente opreme in jih zmontirali.

Kakšno delo je bilo to, pove podatek, da so v času gradnje pripeljali iz Ljubljane na gradbišče vsak teden 16-tonski tovornjak — vlačilec opreme, kar je trajalo šest tednov. Posebej težko delo pa so imeli monterji, ki so prišli na gradbišče marca 1985.

Vodilni monter Drago Šurlan pravi: »Ves material smo morali znesti po stopnišču peš, saj ni bilo na gradbišču nobene naprave za dviganje. Sto metrov je velika višina, če se moraš gor povzpeti peš, kaj šele, če moraš nositi orodje in material. Poleg tega je bil objekt slabo zavarovan, saj je bilo stopnišče brez ograje in vozna okna odprta. Pomagali smo si s svojimi priročnimi zaščitnimi sredstvi, mislim pa, da imamo srečo, saj ni bilo na gradbišču nobene ne-

la. Seveda so v Dvigalu sprojektilirali in izdelali tudi vse druge elemente opreme v strojnici in voznem oknu. Tu kakšnih posebnosti ni, razen morda to, da je strojnica zelo tesna. Toda prostor so določili arhitekti, izvajalec se je pač moral prilagoditi.

In zdaj še potek izgradnje. »Delo ne teče, kot smo si zamislili,« je povedal Drago Šurlan. »Toda to ni odvisno od nas. Precej je na tem objektu stvari, pri katerih drugi izvajalci zamujajo. Skratka, mi delamo kolikor nam dopušča tempo delo izvajalcev. Investitor nam to priznava in nas celo uporablja kot orožje za druge izvajalce.« (Orožje sem pomislil — čudna beseda. Toda bistvu je Drago povedal prav, kaj na teh stolpnicih se zdaj bje prava bitka s časom.)

Namestnik direktorja izgradnje Dragan Kovač je potrdil, da Dvigalo fantje delajo zelo dobro: »Delajo v skladu z možno dinamiko. Z dovoljenjem sem z njimi, čeprav bo zares zadovoljen, ko bo delo končano.« Vse je torej relativno. Rok je večkrat zamujeni, toda investitor ni da je krivda drugje, da so Dvigalovi fantje dali vse od sebe in premagali tudi mnoge sitnosti zaradi zamud in ne točnosti drugih izvajalcev in temu primerno jih tudi hvali.

Dosedanji tehnični direktor Dvigala Matija Marinišek pa pravi: »Fantom iskreno čestitam za ves trud, samo želim, da bi bili vse do konca gradnje enako zagnani in uspešni.« Drago Šurlan in njegovih sedemnajst fantov, kolikor jih je bilo na gradbišču junija, so priznali, da imajo Sarajeva že kar dovolj. Vidi jim je, da so utrujeni, saj delajo od delavnikov od 7. do 19. ure, delajo

Unis — gospodarski gigant, ki dela vse od loncev do elektronike

Na teh straneh objavljamo reportažo kar z dveh objektov, kjer je investitor Unis — z njegovega poslovnega centra v Sarajevu in nove tovarne v Ljubljani.

Sozda Unis je ena najmočnejših jugoslovanskih gospodarskih organizacij, saj zaposluje kar 45.000 delavcev. Sedež sestavljene organizacije je v Sarajevu, imajo pa svoje delovne organizacije tudi v drugih republikah — ne le v Sloveniji, pač pa tudi Hrvaški in Črni gori.

Dejavnost Unisovih delovnih organizacij je zelo različna. Predvsem je tu zelo široka paleta kovinske industrije in strojegradnje. Na področju kovinske industrije delajo najrazličnejše izdelke od pretisnih ločevalcev do koles, od krogljčnih ležajev do golfov. Precejšen del proizvodnega programa obsega tudi namenska proizvodnja za JLA.

Zelo znana Unisova branža je proizvodnja pisarniške opreme poleg tega pa se zadnje čase usmerjajo tudi v razvoj elektronike. Imajo pa Unis tudi kemično proizvodnjo.

Poleg navedenih glavnih dejavnosti ima sozda seveda tudi prometne organizacije, pa razvojno — raziskovalne, družbeni standard, medtem ko se delovna organizacija Unis — turist, kot pove njeno ime, ukvarja s turizmom.

Taka je kratka predstavitev tega pomembnega jugoslovanskega sozda, pri katerem uresničevanju razvojnih načrtov intenzivno sodeluje tudi IMP.

sreče — ne med našimi delavci ne med drugimi.«

Približno sto ton materiala so Dvigalovi monterji na rokah znosili na mesto vgradnje in obe tovrstni dvigali zmontirali celo pred rokom. »Potem je bilo lažje, saj smo lahko uporabljali dvigala,« pravi Drago Šurlan. A oddiha ni bilo — njegova ekipa je takoj začela montirati oba kvadropleska: najprej na južni in kmalu nato še na severni stolpnici.

Ta dvigala zaslužijo malce več besed, saj tako zahtevnih dvigal še ni delal noben jugoslovanski izvajalec.

Seveda pri tako zahtevnih napravah ni šlo brez določene uvozne opreme. Pogonski agregati so Siemensovi — to so posebni enosmerni elektromotorji, ki poganjajo dvigala brez reduktorjev. Pač pa je računalniško krmiljenje in ves relejni del Dvigalov izdelek — plod sodelovanja z Inštitutom Jožef Stefan. To so zelo komplicirane naprave, ki izbirajo najracionalnejše poti dvigala.

Rekli smo, da so ta dvigala izredno hitra, kar je terjalo kup posebne opreme ali posebnih rešitev, da bodo naprave zdržale tako velike obremenitve. Tako so morali celo za signalizacijo v kabini uporabiti specialne žarnice, saj bi nitke v navadnih žarnicah zaradi hitrosti in tresljajev razpadle. Tudi jekleno vlečno vrvo so morali uvoziti, saj noben jugoslovanski proizvajalec ne dela ustrezne vrvi.

Za tako velike hitrosti so v Dvigalu posebej za ta objekt konstruirali elemente vodenja kabine, pri čemer so uporabili specialno brušena vozi-

tudi ob sobotah. Kljub temu se ne bati, da delo ne bi bilo uspešno opravljeno. Očitno so res zavzeli ekipa, zagrizli so se in dokazali, da so sposobni narediti tudi tako zahtevne naprave.

LOJZE JAVORNIK

Sprejemanje Skupnih planskih temeljev še ni zaključeno

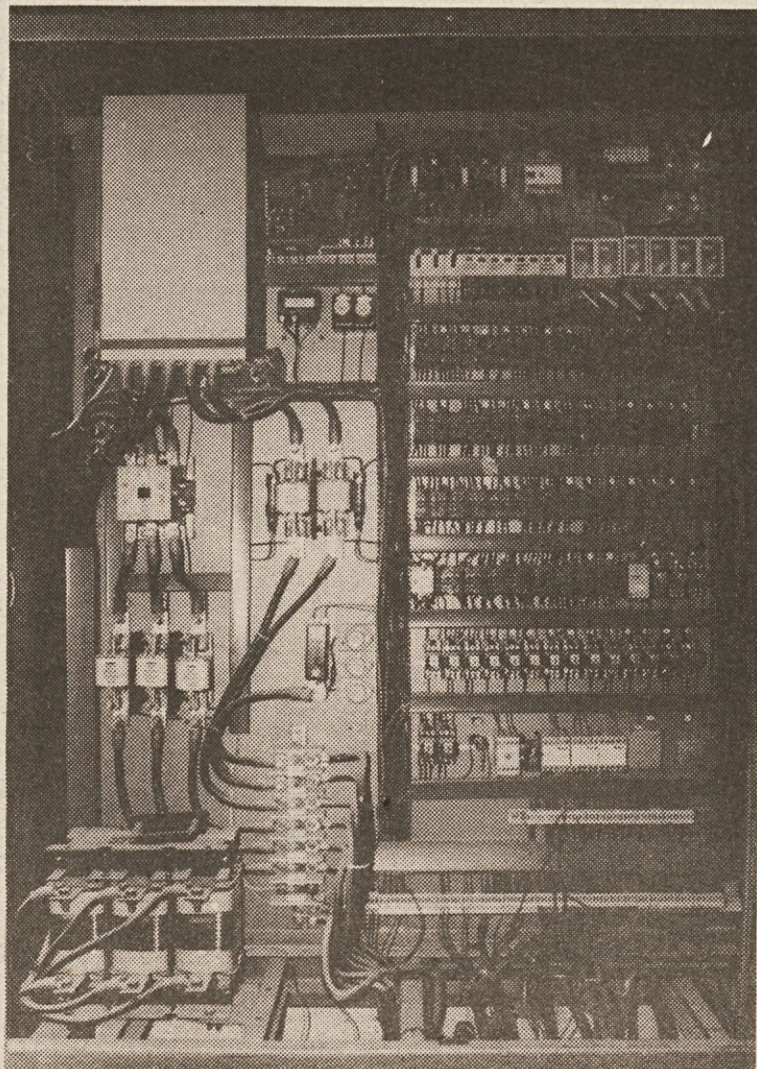
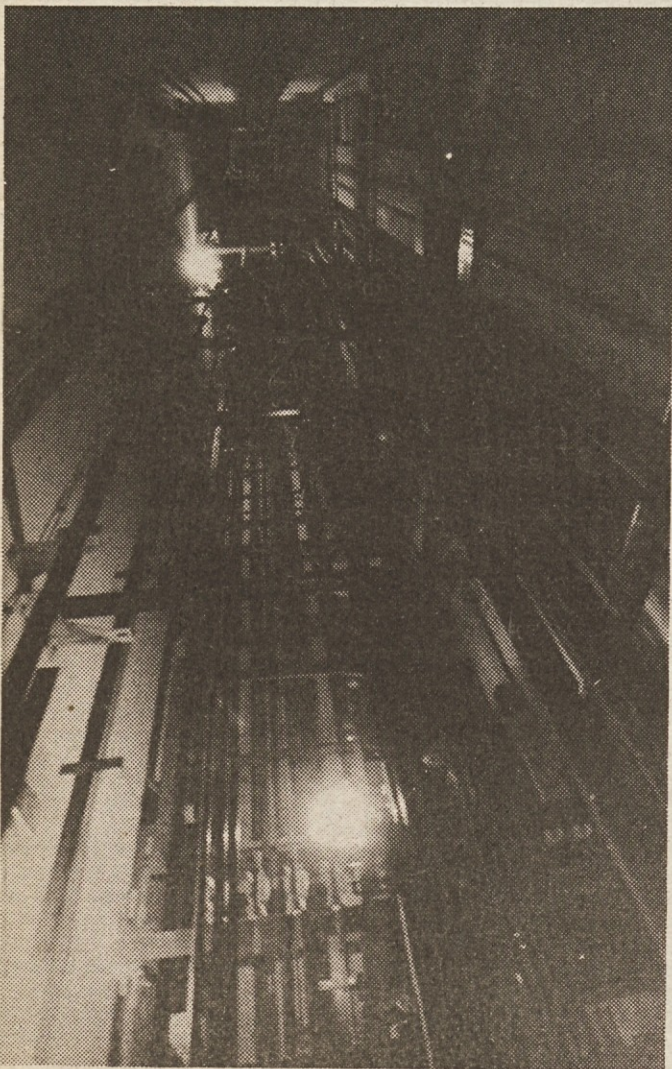
Sprejemanje Skupnih planskih temeljev plana za pripravo srednjeročnih planov sozda IMP še vedno ni končano. Ko je Sozda delavski svet na zadnji seji pregledal uresničevanje sklepa, naj v delovnih organizacijah in tovarnih, kjer so Planske temelje sprejeli z dopolnili, ponovijo pravico na zborih delavcev, je ugotovilo, da to še ni v celoti uresničeno. V PMI-ju, kjer Sozda planskih temeljev v prvotno do ločenem roku niso obravnavali, so jih uvrstili na dnevne redke zborov delavcev in jih sprejeli vseh tozdih razen Montaže. Izkovich tozdih in delovni organizaciji Ogrevanje-vodovod pa obljublajo, da bodo osnovni planski dokument sozda ponovno obravnavali na zborih ob sprejemanju polletnega obračuna o poslovanju.

Dvigalovi fantje, ki izvajajo montažna dela na objektu Unis Sarajevo

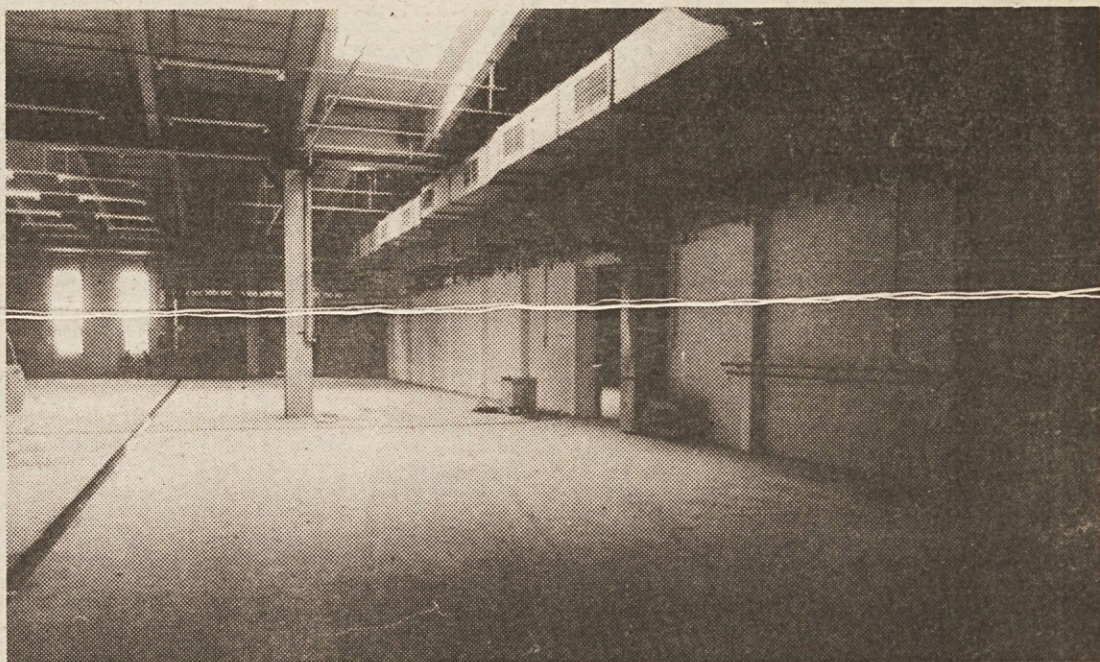
Zgoraj: Drago Šurlan v strojnici dvigala na Unisovem objektu. Spodaj levo: Pogled v vozno okno. Spodaj desno: Komandna omara z releji in kontaktorji — projektirana in izdelana v Dvigalu, prav tako kot mikroprocesor, ki vodi delovanje vseh naprav.

OBJEKTI, KI JIH GRADIMO: UNISOVA TOVARNA V ČRNUČAH

Tak je novi Unisov objekt v Črnučah od zunaj.

Pogled v halo.

Naš najobsežnejši objekt

Unis Tos iz Savelj, ki proizvaja transportno opremo za notranje Transporte, je zgradil nov objekt v Črnučah, kamor bo preselil celotno proizvodnjo in upravo.

Nov objekt je bil prepotreben, saj imajo na sedanji lokaciji premalo prostora, za širitev pa v Savljah nimajo možnosti zaradi kmetijskih zemljišč in vodnega zajetja na območju Kleč. Na tem objektu so delali IMP-jevi monterji iz Oveja, Elektromonterja in iz Klima montaže, ki so izvedli vse instalacije po IMP-jevih projektih za izvajanje del. OV je na tem gradbišču montiral vse cevne instalacije (vodovod, notranjo in zunanjo hidrantno mrežo, notranji razvod vode, opremo sanitarni, plinske instalacije itd.) dobavil in montiral kotlovnice z močjo 2 x 2,9 megavata, centralno in kalorifersko ogrevanje, kompresorsko postajo z razvodom komprimiranega zraka, hladilno postajo z razvodom hladilne vode. Klima montaža je izvedla ventilacijo in klimatizacijo objekta in dobavila tudi opremo.

V objektu je inštaliranih 19 klima naprav, aneksu pa 6. Elektroinštalacijska dela pa je kot nosilec del izvedel Elektromonter, njegov kooperant pa je bila SCT-jeva Elektroobnova. Vsa

oprema, ki jo vgrajuje IMP, je domača z izjemo plinske proge, ki je uvožena.

Izvajalska pogodba za vsa IMP-jeva dela je bila podpisana v višini 461 milijonov dinarjev na osnovi projektne dokumentacije za pridobitev gradbenega dovoljenja.

Na gradbišču je bilo iz vsakega našega ozda — izvajalca del pa 20 do 25 monterjev.

Vodja gradbišča je bil Tine Brojan, vodilni monterji pa so bili Jernej Gabrič iz Elektromonterja, Marjan Zupan iz Klima montaže, iz Oveja pa Valentin Gostič, Jože Hočvar in Ludvik Maček ter operativec Dragiša Maksič.

Pogodbo za delo na tem gradbišču je IMP podpisal z nosilcem del SCT-jem Ljubljana junija lani. Pogodbeni začetek del je bil 1. junija lani, vendar so IMP-jevci lahko začeli delati s polnim tempom šele nekaj mesecev kasneje zaradi zamud gradbincev. Gradnja bi morala biti zaključena že konec marca, vendar pa je bila zaradi kasnitev gradbincev šele ta mesec.

Kot je povedal Tine Brojan iz našega Inženiringa, ki vodi dela na tem gradbišču, tehničnega odstopanja med projektno dokumentacijo, projekti gradbenih del in projekte za izvajanje skoraj ni bilo. Problemi so nastali v glavnem zato, ker so si IMP, SCT in Unis različno razlagali zahtevo »funkcionalni ključ«. »Mi si razlagamo funkcionalni ključ tako,« je dejal Brojan, »da ga določi projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja — projekt za izvedbo instalacij. Prvič v devetih letih, kolikor delam na domačih objektih, se je dogodilo, da smo začeli delati pred gradbenimi izvajalci. Naši monterji so sicer z jadikovanjem vendar pa prizadevno v skoraj do kolen globokem blatu prenašali montažne odrede, da so lahko izvajali zahtevne instalacije v hali. Vsi IMP-jevi izvajalci del so veliko pripomogli, da je delo dobro potekalo in da ni bilo potrebno čakati na napredovanje gradbenih del. Največ je pripomogel k uspešnemu reševanju problemov in k korektnemu sodelovanju Dragiša Maksič iz Oveja, veliko zaslug za to pa imajo tudi naši vodilni monterji Marjan Zupan iz Klima montaže, iz Oveja pa Valentin Gostič, Jože Hočvar, in Ludvik Maček.

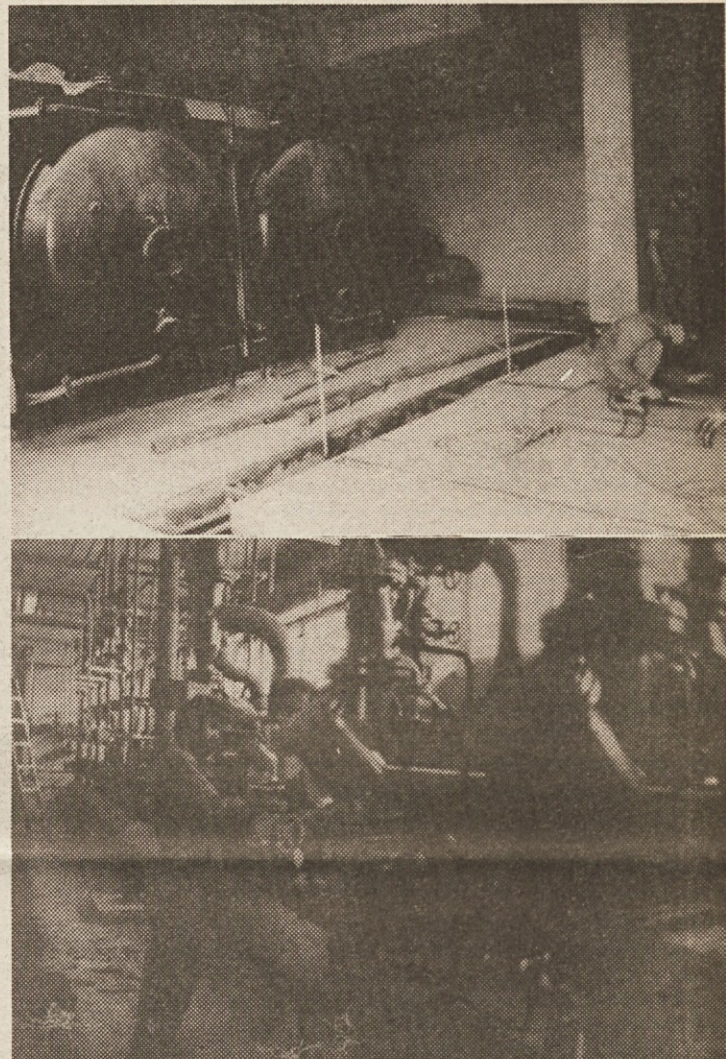
Novi objekt, v katerega se bo Unis iz nenamenskih in za proizvodnjo transportnih sistemov neprimernih prostorov preselil še to poletje, se deli v glavnem na dva dela: aneks, ki meri približno 5.500 kvadratnih metrov in halo s pomožnimi prostori v hali, ki merijo 14.000 kvadratnih metrov. K temu kompleksu spadajo še vratarica, zaklonske, ki se deli na dva dela (prvi del za 200, drugi del za 100 oseb) in skladišče vnetljivih tekočin.

V novem Unisovem objektu bo tehnologija takšna kot doslej, sčasoma pa bo izpopolnjena z avtomatsko in numerično krmljenimi stroji. Proizvodni program pa ta firma sedaj izpopolnjuje z elektroniko in z računalniško vodenim transportom.

Predračunska vrednost tega objekta je bila 2 milijardi in 248 milijonov dinarjev z upoštevanimi podražitvami. To vsoto pa je Unis zagotovil takole: okoli 62 odstotkov so njegova lastna sredstva, 23 odstotkov kredita izvajalca SCT in 15 odstotkov kredita Ljubljanske banke.

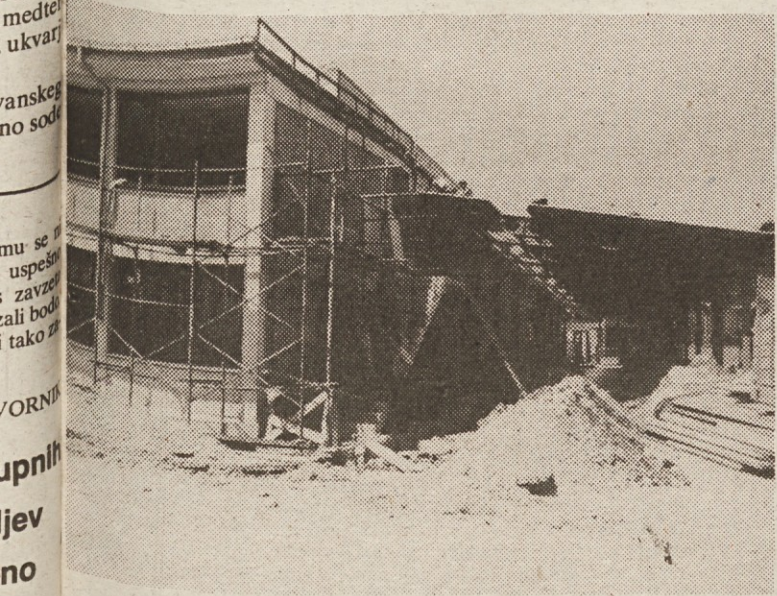
Kot so povedali v Unisu, je IMP glede na težavne pogoje dela, ker nekatera gradbena dela niso bila pravočasno opravljena, dobro delal na tem objektu.

MARIJA PRIMC

Zgoraj: Kotlarnica z močjo dvakrat 2,9 megavata. Spodaj: Montažna dela v strojnihi kotlovnici.

KLIMINA INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA GRADI NOVO HALO

Boljši proizvodni pogoji in povezava tehničnih služb

Celjska Klima gradi podaljšek proizvodne hale, ki je namenjena za proizvodnjo predvsem težkih in gabaritno velikih izdelkov v tozdu Industrijska proizvodnja — to je aksialnih in centrifugalnih ventilatorjev, filtrov itd.

Nova proizvodna hala, ki je arhitektonsko enaka prejšnjim, meri 840 kvadratnih metrov in je opremljena z mostnim dvigalom z nosilnostjo 5 ton (50 t). Velikosti izdelkov so prilegajo tudi vrata, ki so visoka 5 metrov in 4 metre široka. Graditi so jo začeli marca letos. Pred koncem junija pa so v njej že začeli odlagati izdelke in pripravljati proizvodnjo.

Izvajalci gradnje so celjski Gradis s svojimi kooperanti Klimina Montažna proizvodnja

pa dela instalacije ogrevanja. Projekte za gradnjo hale je izdelal Ingrad Celje. Razpisanim pogojem za gradnjo pa se je najbolj približal Gradis, zato je tudi dobil to delo.

Gradnja je stala približno 130 milijonov dinarjev, od katerih so večidel Klima lastna sredstva, nekaj pa je kredita izvajalca.

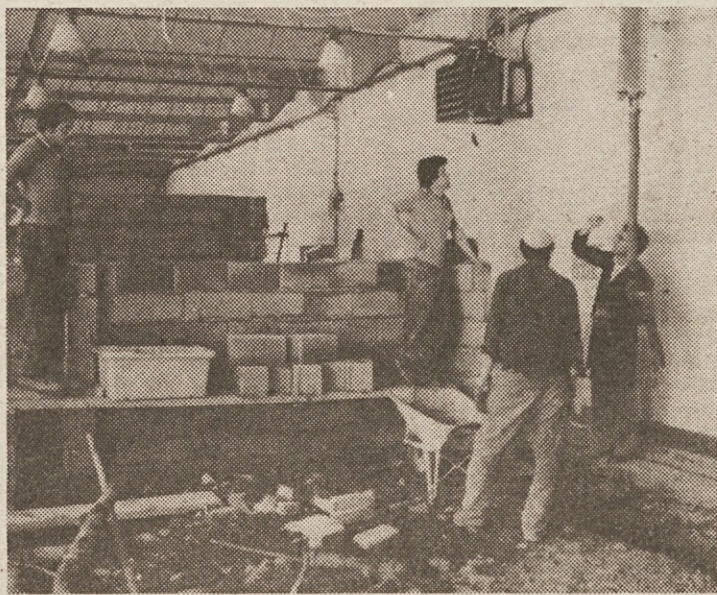
S proizvodno halo ima Klima namen ustvariti boljše delovne pogoje — zlasti ukiniti dela zaključnih operacij pri kosovnih iz-

delkih, ki so jih doslej opravljali na dvorišču.

V aneksu, ki je po zunanem videzu enak obstoječemu aneksu, bo v pritličju prototipna delavnica v velikosti 120 v kvadratnih metrov. S tem aneksom je Industrijska proizvodnja dosegla lokacijsko povezavo vseh tehničnih služb — od razvoja, tehnologije, konstrukcije itd.

Gradnja aneksa bo zaključena okoli 15. julija — če bo to držalo bo tako rok gradnje skrajšan za 15 do 20 dni. Gradnja, ki se je začela v začetku marca je potekala nemoteno in do konca junija tudi brez vsakršnih podražitev.

M. P.

Trije posnetki Klimine novogradnje

RAZISKOVALNA
SKUPNOST
OBČINE
LJUBLJANA BEŽI-
GRAD
LJUBLJANA,
LINHARTOVA 13

**Razpis za priznanja
in nagrade
občinske
raziskovalne
skupnosti
Ljubljana-Bežigrad**

Vabimo vse delavske svete, druge samoupravne in poslovne organe, OZD, društva, klube, družbenopolitične organizacije in skupnosti, da prijavijo kandidate za priznanja in nagrade:

- za dosežke na področju inovatorstva in tehničnih izboljšav
- za uspešno delo krožkov, društev in klubov s področja tehnične kulture
- za publicirane strokovne in raziskovalne dosežke.

Prijava naj obsega kratek opis dosežka ali dela s strokovno utemeljitvijo oziroma obrazložitvijo o pomembnosti publikacije.

Prijave z ustreznimi dokumentacijo pošljite do 15. 10. 1986 na naslov: Raziskovalna skupnost občine Ljubljana-Bežigrad, Ljubljana, Linhartova 13.

Premalo delavcev se izobražuje

O izobraževanju smo pisali že v februarški številki Glasnika. Zdaj smo vprašali še v Iku, kakšen odnos imajo v njihovih tozidih do izobraževanja.

Franc Maselj, Ikov referent za izobraževanje je povedal, da imajo vodilni in vodstveni delavci v Ikovih tozidih pozitiven odnos do izobraževanja. Vsi spodbujajo in usmerjajo delavce k izobraževanju, vendar se delavci malo zanimajo za izobraževanje, ker se jim to ne zdi stimulatívno. Predvsem se to kaže pri izobraževanju za pridobivanje polkvalifikacij, kvalifikacij in visokih kvalifikacij. To pa zato, ker je sistem nagrajevanja nedodelan (na primer nekvalificiran delavec lahko z nekaj leti prakse in z visokim preseganjem norm doseže višino osebnega dohodka direktorja). To izobraževanje za poklice traja dalj časa, ker se delavci izobražujejo ob delu.

Večje zanimanje med delavci je za funkcionalno izobraževanje, v katero se delavci iz Ikovih tozidov zelo uspešno vključujejo — prek delavskih univerz oziroma IMP-jevega Izobraževalnega centra, s katerim Iko že vrsto let uspešno sodeluje. To so seminarji oziroma tečaji, ki trajajo krajši čas (od enega dneva do enega tedna) in se le-ti lahko vsebinsko prilagodijo specifični dela Ikovih tozidov oziroma njihovim potrebam. V Iku stremijo za tem, da bi bili vsi tečaji, ki imajo namen pridobiti kvalifikacijo in polkvalifikacijo, družbeno verificirani, tako, da dobi delavec, ki je opravil tečaj uradno listino in s tem priznano stopnjo izobrazbe. Zavzemajo pa se tudi za to, da bi imeli čim manj internega izobraževanja in pa priznanih z delom pridobljenih izkušenj.

Za v prihodnje v Iku načrtujejo tečaj za kvalificirane delavce, ki naj bi bil verificiran, predvideno pa imajo tudi izobraževanje iz 4. stopnje (kvalificiran oblikovalec kovin) v 5. stopnjo (oblikovalec kovin specialist). Program tovrstnega izobraževanja je že dalj časa v javni razpravi, vendar doslej še ni bil verificiran od Zavoda za šolstvo. V to smer izobraževanja predvsem pridobivajo delavce, ki že imajo izpite za visoko kvalifikacijo in bi s tem pridobili enako stopnjo izobrazbe kot na primer tehnik — to je 5. stopnja izobrazbe.

V Iku izobražujejo tudi štabe in člane enot civilne zaščite za potrebe splošne ljudske obrambe, delegate za samoupravne organe in za druga funkcionalna znanja, ki so potrebna.

Prek Delavske univerze zdaj poteka v Iku tečaj tujega jezika, ki se ga udeležujejo tisti delavci iz Ikovih tozidov in delovne skupnosti, ki menijo, da potrebujejo tuj jezik pri opravljanju svojega dela. To je intenzivni tečaj prve stopnje, ki traja ob delu približno 6 mesecev in je vanj vključenih okoli 20 delavcev.

IMP bo izobraževal skupinovodje

Tudi PMI-jevi tozidi so med tistimi, ki imajo zgleden odnos do izobraževanja, kar se kaže v tem, da gre vsako leto cela vrsta delavcev skozi različne tečaje in seminarje. Tako se PMI-jevi pripravniki vsako leto skupaj z drugimi IMP-jevimi pripravniki udeležijo seminarjev za pripravnike, ki jih v PMI-ju organizira naš domžalski Izobraževalni center. Na teh seminarjih pripravniki seznanijo z organizacijo IMP-ja in PMI-ja in z njuno dejavnostjo ter s pomembnejšimi samoupravnimi splošnimi akti. Letos, predvidevajo, bo ta seminar, ki se ga vsako leto udeležijo okoli 30 pripravnikov iz IMP, septembra ali oktobra.

V prvi polovici letošnjega maja so v PMI-ju prek Društva strojnih inženirjev in tehnikov Maribor organizirali petdnevni pripravljalni seminar kot pripravo za strokovni izpit, ki ga morajo opraviti nekateri delavci po zakonu o graditvi

objektov. Tega seminarja se je iz PMI-jevih tozidov udeležilo iz strojne stroke 10 delavcev, 6 delavcev pa bo šlo na seminar v jeseni, ko ga bodo ponovili.

Vsako leto se iz PMI-jevih tozidov in iz delovne skupnosti izobražujejo pri Centru za usposabljanje vodilnih delavcev na Brdu pri Kranju poslovodni delavci, kadrovske delavci, finančni delavci in tehnični kader po svojih področjih. Ti seminarji trajajo po področjih različno od pet do 10 dni.

V začetku junija letos se bo okoli 35 delavcev iz PMI-jevih tozidov udeležilo dvodnevne izobraževalne razgovora o organiziranju projektnega inženiringa in projektnih proizvodov, ki bo v okviru Ekonomskega centra Maribor in Univerze v Mariboru in ga bo vodil profesor doktor Anton Hanc. Podoben izobraževalni razgovor je na sozdu v Ljubljani organiziral naš domžalski Izobraževalni center. Udeležil se ga je en PMI-jev predstavnik. PMI ne odklanja skupnih izobraževalnih aktiv na nivoju sozda, pač pa bo omenjeni izobraževalni razgovor organiziral v Mariboru zato, ker bo ta razgovor prilagojen predvsem problematiki PMI-ja in njegovim potrebam.

Delavci iz PMI-jevih tozidov so se doslej udeležili tudi vseh zanje zanimivih seminarjev in predavanj, ki jih je organiziral Izobraževalni center Domžale in se jih bodo tudi v prihodnje udeleževali.

Letos se je okoli 25 delavcev iz PMI-jevih tozidov obiskovalo seminar o računalništvu, ki je bil v Ljubljani.

V jeseni letos nameravajo prek domžalskega Izobraževalnega centra organizirati izobraževanje za Ekove in Montažne skupinovodje, za kar so se maja dogovorili na PMI-jevem strokovnem kolegiju.

V prihodnje bi radi izobraževali delavce za delovodje — to je delavce, ki imajo zaključeno 5. stopnjo usmerjenega izobraževanja in delavce za operativno vodenje montažno instalacijskih del, o čemer se šele pogovarjajo z domžalskim Izobraževalnim centrom.

Izobrazba za boljše delo

V Livarjevih tozidih spodbujajo vse vrste izobraževanja svojih delavcev zavedajoč se, da je izobrazba v prid boljši kvaliteti dela in večji produktivnosti. Zato poskušajo spremeniti poklicni razvoj vsakega delavca.

Poglejmo, kaj so naredili za izobraževanje delavcev!

Delavski sveti Livarjevih tozidov so leta 1984 s sklepi določili, da katerega roka morajo delavci s pomanjkljivo izobrazbo uspešno zaključiti šolanje. Doslej si je 9 delavcev dopolnilo pomanjkljivo izobrazbo, medtem ko jih 8 še ni zaključilo šolanja (to so predvsem delovodje).

Delavcem kovinarske in metalurške usmeritve bodo omogočili izobraževanje ob delu v Šolskem centru Ivančna gorica, kjer se že lahko vpíšejo za študij v šolskem letu 1986/87. To bo zelo prav prišlo tistim delavcem v proizvodnji, ki se doslej zaradi prevelike oddaljenosti od Ljubljane niso mogli izobraževati v teh programih.

Livar ima pravilnik o izobraževanju svojih delavcev, na osnovi katerega delavcem, ki se izobražujejo ob delu, pokriva stroške šolanja, učnih pripomočkov in potne stroške, ki jih imajo v zvezi s šolanjem.

Pri šolanju ob delu pa so težave v tem, ker je delo v Livarjevih tozidih večinoma organizirano v treh izmenah, pa je zato učenje težko prilagoditi delovnemu času. Sploh pa v Livarju ugotavljajo, da delavci niso vedno motivirani za izobraževanje, ker po uspešno zaključenem šolanju ni primerne stimulacije pri nagrajevanju, čeprav jih Livar po uspešno zaključenem šolanju razporedi na tista dela in naloge, za katere so se usposabljali. Zaposlene nemalokrat silijo k izobraževanju le pogoji, ki je določen v razvidu del in nalog ali pa ga opredeljuje zakon ali pa tudi ugotovljene zahtevnosti dela v Livarju. Izobrazbeni primanjkljaj (predvsem pri rezijskih delavcih) — delavce prisiljuje, da si pridobijo zahtevano šolsko izobrazbo, da lahko še opravljajo dela in naloge, na katere so bili razporejeni.

V šolskem letu 1983/84 je Livar organiziral za skupinovodje in delovodje

verificiran štirimesečni tečaj, ki se ga je udeležilo 14 delavcev, toda žal ga niso pripeljali do konca zaradi premajhnega zanimanja slušateljev za tečaj. Zato so s tečajem prenehali že po treh mesecih. Tečaj je vodil Izobraževalni center Litostroj. Sodelovali pa so pri njem tudi Livarjevi strokovnjaki metalurgije.

V Livarju pogrešajo dopolnilno šolanje na področju funkcionalnega izobraževanja in ugotavljajo, da na višjih in visokih šolah sploh nimajo programov za popolnjenje (sistematično in stalno izpopolnjevanje v okviru stroke za zahtevnejša dela). Poznano je samo usposabljanje za poslovodne delavce in delavce s posebnimi pooblastili, ki je v okviru gospodarske zbornice Slovenije na Brdu pri Kranju.

Livar zaostruje pogoje pri izobraževanju tujih jezikov pri delavcih, ki so na delih in nalogah, za katere je v razvidu del in nalog predpisan tuj jezik, pa tudi pri nekaterih delavcih v proizvodnji — zlasti za delavce v tozdu Vipo, ki opravljajo dela vzdrževanja in montaže — le ti morajo oditi večkrat na izpopolnjevanje v tujino. Izobraževanje na področju tujih jezikov je doslej potekalo v okviru Delavske univerze Grosuplje v obliki intenzivnih tečajev tujih jezikov. Od letošnjega septembra pa bo to izobraževanje organiziral Šolski center Josip Jurčič v Ivančni gorici (Livar je pokrovitelj tega Šolskega centra).

Livar kljub štipendiranju in drugim oblikam pridobivanja kadrov predvsem s področja metalurgije ne more zaposliti delavcev z ustrezno izobrazbo. Zato imajo Livarjevi tozidi veliko takih delavcev, ki imajo precej delovnih izkušenj, nimajo pa za opravljanje del in nalog, na katere so razporejeni, izkuzene strokovne izobrazbe. Zato namerava Livar za te delavce septembra letos organizirati tečaj za verificirani program 2. stopnje (skrajšani program) za livarje. Upajo, da bo ta tečaj, ki ga bo vodil Izobraževalni center Litostroj ob pomoči Livarjevih strokovnjakov, opravilo čimveč livarjev.

V Livarju bi radi še letos organizirali specifične tečaje za rezkalce, strugarje, orodjarje in električarje, vendar Posebne izobraževalne skupnosti še nimajo verificiranih programov za te usmeritve.

Ker zelo primanjkuje metalurških poklicev vseh stopenj, so v tej delovni organizaciji želeli čimveč šolobveznih otrok motivirati za tako delo. Zato tretje leto skupaj s Šolskim centrom Josip Jurčič v Ivančni gorici organizirajo krožke za učence od 5. do 8. razreda osnovnih šol.

Livarske krožke vodijo Livarjevi strokovnjaki. Ti krožki so v prostorih delovne organizacije Livar dvakrat tedensko po dve uri. V krožke je letno vključenih do 25 učencev in so razdeljeni v začetno in nadaljevalno skupino. Krožki so vse leto in jih učenci obiskujejo popoldne po končanem šolskem pouku v okviru interesne dejavnosti. Učence zato zanima ta oblika dela.

Ob koncu šolskega leta pripravijo učenci o delu v krožku samostojne razstave v Krajevni skupnosti Ivančna gorica in v svoji šoli.

Krožki so že dali rezultate, saj so prvi učenci že Livarjevi štipendisti (osem jih je) na Metalurški srednji šoli v Ljubljani.

MARIJA PRIMOŽIČ

Naši sindikalni izleti

Spoznavamo sebe in včasih tudi svet

Kako lepo je, če je dopust lepši, kot pričakuješ. Ta užitek — največ povzročajo v poletne dni, mine na različne načine — veselo in tudi hudo. Urejeni ne bodo od sonca ožgani, pa niti žejni, drugim pa morda ne bo lepo: to bodo kleli sami pa še kdo drugi zraven. In na tiste ni pozabiti, ki bodo garali na njivi ali kje, koristno seveda, a bodo tudi nekako zadovoljni. In med dopustne dni spada tudi kak — izlet. Potovati, pa videti kaj novega tam izven doma ali meje, ni kar tako. Vtiši ostanejo različni — so pa le.

In kar mnogi smo sledili modi: gremo na Češko-slovaško. Pa se iz naše DO in iz skupnih služb znatno bolj odpravijo na dolgo pot. Se prej pa so morali več kot štiri ure čakati na soferja, da se je naspel tja do 1.30 ure, torej do začetka naslednjega dne. Da je volja bila še bolj v črno zavita, je poskrbelo tudi vreme — večino treh dni žaltavo. Zaradi vremena in drugih nevednosti so nekateri na koncu dali oceno:

»Katastrofalno!«
Kaj moremo, na tem svetu se ne morejo imeti vsi enako lepo. Tudi v težavah je lahko draž, pa je morda človeško zblizanje bilo boljše. Bolje pa je bilo kot nekemu drugemu tozdu s prijavitelci na naše morje.

Zanje poseben odstavek. Kar mnogi med njimi bi rekli: prvič na letalu, kako je bilo počutje in stanje v hladni ne bi ugotavljali. Vendar višina ni ohladila krvi, ko gre za dekle. In če je ena sama kandidata, pa dva, ni čudno, da pokažeta moč. Tako viteško naj se vidi, kdo kaj zasluži. Ali ni lepo videti, da imamo še prave fante, bojevit, zatreskane, četudi s pomočjo krvi, svoje ali nasprotnikove? Ne damo se kar tako! Pa epilogo? Ravno dramatičen ne, rezultat pa naj ostane v ugibanju. To je tudi vrsta igre, zdaj pa spet lepo delujejo, imajo svoje vsakdanje skrbi, ravs že pozabljene. Čakalo se bo spet na kako priliko, kam iti...

In tretji člani tozda jo tudi mahnejo proti Pragi, med Slovane, v nekeke Benetke, kar smo pozneje spoznali. Iz vseh koncev sveta so tam. Zakaj bi pa ta dan, na začetku junija ne bilo za trinajst avtobusov nas iz Slovenije, z raznimi nameni. Toda ostavimo pri tem, kar vem!

Skoraj šeststo kilometrov v eno stran tudi za soferja ni malo. Za nas pa je kajpak trinajst ur sedenja z odmorčki pomenilo imeti bolj ploščato zadnjico (ženske niso izjema), pa je nekatere na tej poti tako začelo, da so popoldan, noč in še v drugi dan posvetili kar gašenju žee: Naj se ve, da Slovenec, če je treba, dobro in dolgo pije! Kaj mesto, pa kultura, zgodovina, zlato, dekleta in vse ostalo — važno, da grlo žejno ni. In to čeprav bi nas vodička raje več videla pri ogledu Hradčanov. O tem je dala pripombo, no pa so utrjeni v hotelu takoj imeli opravičilo, da jih po hodnikih, ob blagajni in drugje televizijsko opazujejo, kako se kdo obnaša. Ni slaba zamisel, če te kot svobodnega državljanima imajo »na oku«, a ti nehoti uide misel, ko bi le imeli po naših delavcih to interno televizijo, pa bi ne rabili pravilnikov o nagrajevanju, pritožb, krivic... Minutne krat delo — evo zaslužek. In za 30—40 odstotkov bi več naredili, na desetine milijončkov, bi mesečno prihranili na račun več dela in manj pohajkovanja.

Pa kdo bi si s tem gnjavil glavo?! No v tej deželi smo dobili tudi malo vzora: V trgovinah delajo prodajalci precej počasi, kar spet koristi zblizanju ljudi. Ko čakajo v vrsti, si lahko kaj rečejo. Mi pa kot nekaj na Ponte Rossu, dirjamo in »kšefiamo«, da bi Prago spoznali. Ali, pardon, plansko gospodarstvo! Česa tudi zmanjka, ali je skladišče otročjo, vzrokov je mnogo — no tako lahko kot pri nas se ne kupuje. A življenje gre, saj smo zato ljudje, da tudi kaj potrdimo s carinikom na meji: Delal se je strog, bil pa dobra duša, malo carine, za vzorec reda, naš Jadran vabi, seve!

Ampak, dragi Slovani ob našem morju ne bo tako manjkalo solate kot tam gori in hrane bo vsaj za srednje gurnane, mi smo bili deležni obroka za kakega triletnega fantiča. No pa če gre kaka kilca dol v treh dneh, to bo morda za koga celo dobro. Pri nas je lepo, vsaka soba ima kopalnico, pa WC, tam pa v hotelu B kategorije pa je v enem nadstropju nekaj kabin, s pločevino razmejenih, pri tleh in zgoraj zračno:

Tudi to ljudi nekako zblizuje, ko si med istrebljivim opravlkom lahko ogledujejo čevlje sosed in obenem slišijo glasno dihanje pri napejanju za pospeške odvečnega. In če je nočevalcev na takem hodniku 30, 40, tudi 50, je težko, da bi vsak dihal zase. Sicer pa, kdor živi le ob hotelskih obrokov hrane, nekaj dni na trše v WC nima kaj početi.

Na mestnih poteh ne izgledajo osušeni, so kar okrogli: pravijo da moški od piva, ženski svet pa od sladice, torej bolj zabuhle kot čvrsto reje. Ampak za moške oči jih je pa prikupnih toliko, da lahko postaneš zmešan, ali pa skesan nad svojimi leti. No pa se tolažimo, vse ob svojem času, nekemu mineva, drugemu prihaja.

Ker v našem mestu ne zmoremo in ne bomo imeli metroja (tam ga imajo 30 km) se naše življenje odvija na površju v noč. Sprehod v mraku ob brečih lučeh, je čar zase, ki si ga Pražani ne privoščijo. Noč je za počitek, s tem pa za dobro delo podnevi. Nekaj naših pa so noči tako izdelale, da so si vzeli dopust, ali pa po vrtni hodili zelo dotolčeni po svojih delovnih mestih. Tudi to je del izleta v daljino deželo, dokler se ne odločimo spet drugam, pa čeprav sorodniki nadomestijo omahljivce iz kolektiva. Važno je, da so delali za sindikalno potrebo, koristili je pa ne. Se pa tako širi solidarnost.

FRAN VODNIK

OBRAMBNO USPOSABLJANJE

Znanje, ki pride vedno prav

Delavci delovne skupnosti sozda IMP smo imeli 10. julija enourno obrambno usposabljanje s temo »Priprave krajevnih skupnosti in organizacij združenega dela za splošno ljudsko obrambno vojno.«

V predavanju nas je član Sekretariata za splošno ljudsko obrambo in družbeno samozasčito občine Bežigrad Franc Gogala seznanil z dolžnostmi in pravicami, ki jih imamo pri splošni ljudski obrambi in družbeni samozasčiti.

Poseben poudarek je dal civilni zaščiti. Pri tem se je osredotočil na naloge, ki jih imamo v zvezi z našo upravno stavbo na Titovi 37. Povedal nam je, kako pomembno je, da vsi vemo, kako ravnati, da ne pride v hiši do požara. Zato moramo skrbeti, da pogasimo, ko odhajamo iz službe vse električne peči, izklopimo kuhalnike itd. Prav je, da znamo ravnati z gasilnimi aparati. Če pride do požara moramo znati ogenj pogasiti in poklicati druge sodelavce, poveljnika štaba (v naši hiši je to Dušan Udovič), pa Gasilsko enoto v Vojkovi ulici.

Vedeti moramo, kdo je v naši stavbi tisti, ki mora nuditi prvo medicinsko pomoč v primerih nesreč, poškodb itd. Prav pride, da znamo vsi nuditi tako pomoč — obvezati rane, ravnati pravilno, če gre za zlome, zvine, izpahe in napraviti tisto, kar smemo sami, kar pa je naloga zdravstvenih organizacij pa le te poklicati, kadar kdo to potrebuje.

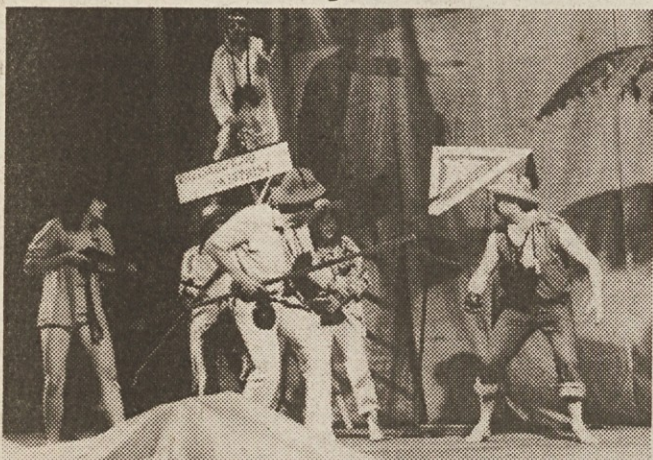
Če pride do potresa, se moramo vključiti v delo vsi, ki nas ni prizadejal potres in reševati ljudi.

V naši upravni stavbi imamo dvigali, ki na žalost ne delujeta brezhibno. Tako se je že zgodilo, ko je kdo ostal ujet v dvigalu. Kaj storiti, da lahko pride človek iz dvigala, če le ta neha delati. V hiši imamo ljudi, ki so zadolženi za reševanje iz dvigal.

Prav je, da vsi vemo, kako pomagati tistem, ki je ostal zaprt v dvigalu. Povprašali smo našega Vikija Koviča, ki ga vsi v hiši poznamo, kako se rešuje ljudi iz zaprtih in okvarjenih dvigal.

Če pride opozorilni znak, da je nekdo v dvigalu, je treba opozoriti najbližjo osebo, ki je v hiši zadolžena za dvigalo, oziroma nekoga, ki zna reševati iz dvigala.

Šotor raje v živo

Vse, ki ste nestrpno pričakovali drugi del veseloigre Sanacijski program, moramo žal razočarati. Tehnični vodja igralske skupine Šotor Ivan Sokler je v uredništvo poslal pisno obvestilo, da so Šotorovci na sestanku 17. junija 1986 sprejeli sklep, naj bi v Glasniku drugega dela omenjene igre ne objavili. Kot razlog navajajo številne načrtovane ponovitve te igre v jesenskem roku, ko obljublajo, da bodo nastopili tudi v IMP-ju. Čeprav o tem nič ne piše, pač pa je povedal Ivan Sokler, so tudi zelo ogorčeni zaradi poročila o njihovem nastopu v Brezici, češ da ni objektivno. Da pa bralci ne bi bili povsem prikrajšani za Šotor, objavljamo njihovo sliko. Pa da vas kaj pomirimo: Prikazana Šotorovska napadalna akcija ne predstavlja obiska igralske skupine v uredništvo Glasnika, pač pa je to lov na kuškarja iz neobjavljene drugega dela Sanacijskega programa. Če vas zanima, kako se je lov končal, si le oglejte eno od Šotorovih predstav v objavljenem jesenskem terminu! (Foto: L. J.)

Nagradni natečaj

Pričakujemo
vaše fotografije
z dopusta!

IMP-jevci, letos ne pozabite vzeti na dopust fotoaparata! Zakaj? Zaradi natečaja za dopustniško fotografijo, ki ga je razpisal Odbor za obveščanje!

Pri temi ni nobenih omejitev. Vsi motivi, ki bodo med dopustom pritegnili vašo pozornost, so zaželjeni. Fotografije so lahko črno bele ali barvne, v običajnem formatu 9x12 oziroma 13 centimetrov (lahko seveda tudi večje). Na hrbtno stran vsake poslane fotografije napišite svoje ime, priimek in naslov, da vam jih bomo lahko vrnili.

In nagrade? V uredništvu že čakajo trije filmi za barvne fotografije agfacolor XR 200, ki so namenjeni avtorjem treh najboljših fotografij.

Na koncu pa najpomembnejše: svoje fotografije pošljite v uredništvo IMP Glasnika (Ljubljana, Likovna ulica 6) najkasneje do 25. avgusta, tako da bomo lahko že v septembrski številki našega glasila objavili fotoreportažo o tem, kako smo IMP-jevci dopustovali!

Pokalna nogometna tekma

Električarji kot zvezde

Prehodni pokal je v rokah elektro ekipe tozda Projektivni biro (končni rezultat 4:1) To bi bil kratek povzetek nogometne tekme z dne 12. junija 1986 na športnem igrišču Krim.

V sončnem vremenu smo se zbrali na velikem travnatem igrišču in v pičli uri pokazali gledalcem naše mojstrsko znanje, tako da so domov odšli zadovoljni. Videli so kopico golov nekaj idealno zapravljenih priložnosti, dve do tri udarce v prečko in zelo dobro obrambo vratarjev. Sicer igra ni bila preveč zanimiva.

Vse čase se je igralo pred enim golom tako, da je ekipi strojniki komajda uspelo nekajkrat prenesti žogo na nasprotnikovo polovico.

Vse dogodke je pridno snemala kamera naše novinarke. Tako smo ob podpori tiska, sindikata in vseh privržencev zgoberca svečano obeležili tudi podelitev prehodnega pokala v roke zmagovalcem. Tam bo počakal do naslednjega leta in mogoče v juniju 1987 spremenil lastnika, za kar pa po prikazani igri strojne ekipe ni veliko verjetnosti.

IZJAVA: V prihodnje bi kazalo nekaterim igralcem strojnike ekipe omogočiti nekaj dni višinskih priprav in pripeljati trenerja, saj so v taktično tehničnem oziru zaostali za pričakovani! (MIKI)

Se beseda o sodniku. Bil je pravo nasprotje naših ligaških črnih mož, ki delijo pravico. V športni predstavi brez grobih prekrškov ni dosodil nobene sumljive enajstmetrovke in tudi ne podelil barvastih kartonov.

Plut Daniel, Projektivni biro

The Radio Amateur's Journal

Taken pleasure in awarding this Certificate of Merit to

IVAN BATAGELJ - YU3MM

In Recognition of the achievement of winning the

World Wide WPX-SSB Contest

for the SINGLE OPERATOR - 1.8 MHz EUROPE

A Total score of 75,660 points was computed on the basis of the number of stations worked and call signs prefixes contacted.

In witness of this achievement, we hereby affix our signatures on this day.

Steve Bailey, N8BTP Grand Champion, W1WV Dan M. Ruff, K2CCK

9. junija je od revije THE RADIO AMATEUR'S journal iz North Broadwaja ZDA prispela vesela vest, da je naš delavec Ivan Batagelj (sicer vodja Finančno računovodske službe na IMP MONTAŽA Koper) proglašen za evropskega prvaka radioamaterjev za leto 1985.

Tekmovanje je bilo izvedeno v 48 urah dne 30. in 31. marca 1985, toda preverjanje in uradno dokazovanje rezultatov z dnevniki zvez pri omenjeni reviji v ZDA zahteva veliko časa. Ivan Batagelj je v 48 urah vzpostavil največ zvez in dosegel 70,060 točk, kar je največ v Evropi in hkrati šesti rezultat na svetu.

Ob tej priložnosti je prav poudariti pomembnost tega amaterskega dela, ki terja veliko samoodpovedovanja pri prostem času, trdne volje in sredstev ter poznavanje najnovejših tehničnih opreme za zveze. V mnogih primerih so radioamaterji odigrali ključno vlogo pri informiranju o naravnih katastrofah, o Černobilski nesreči, o posredovanju zdravil, informacij o dosežkih alpinističnih odprav.

Na sliki: Priznanje, ki ga je prejel Ivan Batagelj.

ZORKO CERKVENIK

Pogovor z Ivanom Batageljem o njegovih radioamaterskih uspehih

Najljubše so mu težavne zveze

Biti najboljši Evropejec na nekem svetovnem tekmovanju zares ni mačji kašelj. Ko smo iz Kopa dobili obvestilo o podvigu Ivana Batagelja na svetovnem tekmovanju radioamaterjev, smo ga seveda poprosili za pogovor. Imel sem občutek, da mu je kar malce nerodno in ne želi delati zaradi svojega uspeha posebnega pompa, toda ko sem začel vrtati vanj z vprašanji o radioamaterstvu, se Yu 3 MM (pod to oznako oddaja Ivan Batagelj) ni mogel dolgo zadržati, pa je povedal marsikaj zanimivega.

Najprej je povedal, da se je z radioamaterstvom začel ukvarjati že v 4. razredu osnovne šole, ko je sestavil svoj prvi detektor. »Nekoč mi je prijatelj dal poslušati detektorski sprejemnik. To je bila velika škata, v njej pa samo dioda in kondenzator, pa se je vendar nekaj slišalo. Tako sem sklenil še sam narediti detektorski sprejemnik. Naredil sem ga in se nato še naprej ukvarjal s konstruktorstvom — naredil sem še tranzistorski sprejemnik in začel delati tudi sprejemnik na elektroneke.«

Kasneje se je Ivan Batagelj povsem preusmeril na operaterstvo. »To je posledica dejstva, da po osnovni šoli nisem nadaljeval šolanja v elektro stroki, pač pa v čisto drugi smeri. Medtem pa se je tehnika razvijala zelo hitro in nimam časa, da bi se v ta

razvoj poglobljal. Tako delam s tovarniško narejenim primopredajnikom, moje konstruktorstvo pa je omejeno na razne dodatne naprave in izboljšave: npr. filtre za boljši sprejem, elektronske tasterje in testiranje anten. Te naprave delam sam ali s pomočjo drugih članov radiokluba.«

Za operatorstvo se je Ivan Batagelj navdušil, ko se je včlanil v kopski radioamaterski klub Jadran. Tja pa se je včlanil zaradi tabornikov. Malce čudno se sliši, pa je pojasnil: »Pri tabornikih mi je delalo težave signalizatorstvo, pa sem si rekel: »Grem na radioamaterski tečaj, se bom vsaj naučil morsejeve abecede.« »Šel je torej v tečaj, se naučil morsejevih znakov, začel vzpostavljati zveze — in najbrž ne bo primopredajnika nikoli več dal iz rok.«

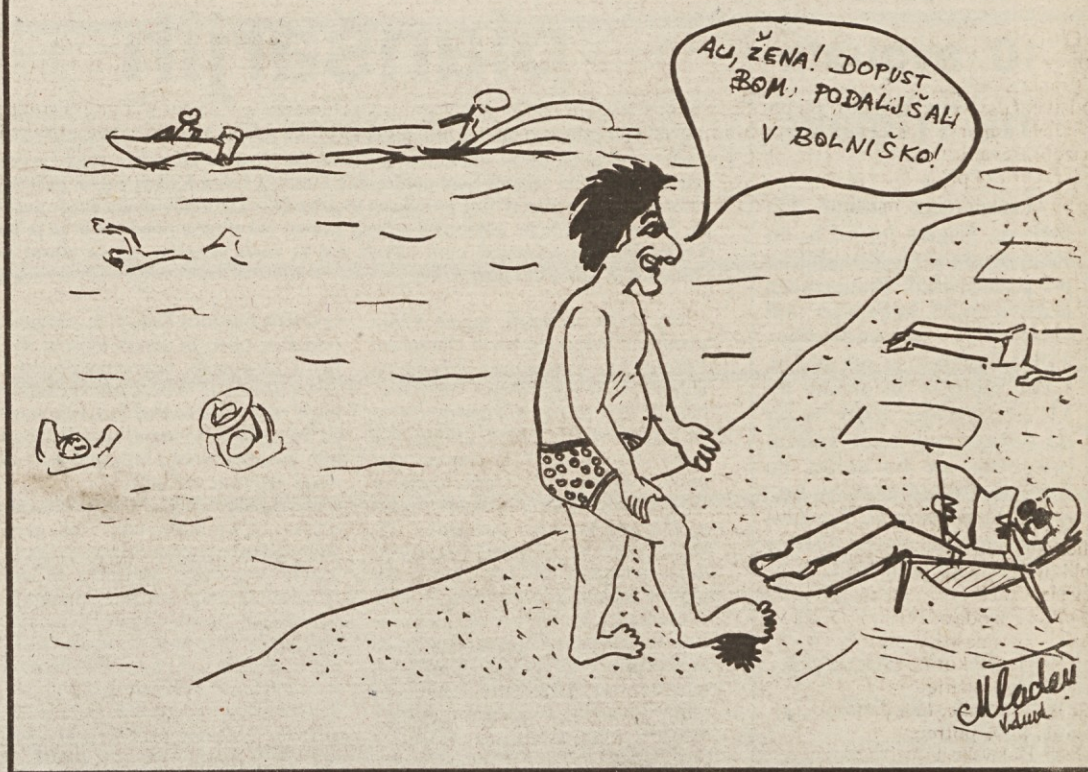
»Prvo zvezo sem vzpostavil 8. februarja 1967 z veliko težavo — sebe in mentorja.« (Njegov mentor je bil Milun Lazarevič YU3TY), ki je od leta 1960 vzgojil skoraj vse kopske radioamaterje. Se danes spomni, da se mu je takrat pred skoraj dvajsetimi leti oglašil Radioklub YU2 ADE Zagreb. »Saj si skoraj vsak radioamater zapomni svojo prvo zvezo in kdaj mu je uspela.« pojasnjuje. Potem sva govorila o Radioklubu Jadran. Povedal je, da ima ta Klub lepo tradicijo, saj so lani proslavili tridesetletnico dela. Ko se je Ivan včlanil, je imel Klub 50, morda 60 članov, danes jih ima 78. Pa so poznali že tudi boljše čase, ko so imeli čez sto članov.

Ivan Batagelj meni, da mladi danes niso več tako navdušeni za radioamaterstvo, ker imajo pri roki več drugih zanimivih, a lažjih tehničnih konjičkov. »Mulci danes vzamejo računalnik in igrico, enostavno vključijo aparat in se začno igrati. Radioamater pa mora hoditi na tečaj dva do tri mesece, po deset ur dnevno, da lahko z mentorjevo pomočjo začne delati. Konkurenca klasičnim radioamaterjem pa so vse bolj razširjene CB postaje, za katere še ni potrebno uradno predznanje. (Radioamater mora položiti izpit in dobiti dovoljenje Republiškega sekretariata za gospodarstvo, da lahko začne delati s svojo postajo). Delo s CB postajo je lažje, a človeku le da zadovoljstvo pri vzpostavljanju zveze. Mi pa vabimo »cebejaše« v radioamaterske klube, kjer se lahko spoprimemo z zahtevnejšimi problemi.« je pripovedoval Ivan Batagelj.

In še je omenil, da je družbena podpora radioamaterskim klubom zadnja leta vse bolj pičila. »Nelogično je tudi to, da si nekdo, ki na primer igra v zabavnem ansamblu, brez problemov uvozi glasbeni instrument, radioamaterji pa opreme za svoje delovanje ne smemo uvažati, čeprav pravimo, kako pomembna je naša dejavnost.«

Seveda sem ga tudi vprašal, katere najbolj zanimive zveze je doslej vzpostavil. »Bilo jih je ogromno,« je odgovoril in kar ni vedel, s katero bi začel. »Morda je nenavadna zveza, ki sem jo imel s kraljem Huseinom. No, pa ta sicer drugače ni bila pomembna. Osebo se mi zdi mnogo pomembnejša zveza z našo himalajsko

Kakšna nesreča!

Ekskurzija mladih Črpalkarjev

Obiskali so Tam

Mladinci Črpalk smo že drugo leto organizirali strokovno ekskurzijo v drugo DO. Letos smo obiskali tovarno TAM v Mariboru.

Proizvodnja vozil je zelo zanimiva vse udeležence. Ogledali smo si celoten potek proizvodnje tovornih vozil in vozil za posebne namene, od izdelave ohišij, karoserij, motorjev, podvozij do lakiranja in montaže. Za razmere, ki so jih navajeni v našem tozdu, je tovarna prav ogromna. Zelo veliko je specializiranih strojev.

Skozi proizvodnjo so nas vodili člani gasilske službe in nam podrobno razložili posamezne proizvodne posebnosti. Na povratku smo si ogledali še spomladanski sejem obrti v Celju. Vsi udeleženci so bili z izletom zadovoljni, zato bomo tudi v prihodnjem letu organizirali strokovno ekskurzijo, ki naj postane tradicija, saj širi znanje in razgledanost na strokovnem področju.

DUŠAN MALI

odpravo, ki je opravila vzpon na Mt. Everest. Takrat smo člani našega Kluba ves čas odprave dežurali, ker smo dobili boljšo zvezo kot Radioklub Kričar v Ljubljani. »No, to je primer, kako se lahko radioamaterji vključijo v razne akcije.«

In tekmovanja? Ivan Batagelj je prvič tekmoval leta 1974 in odlej na njih sodeluje v različnih kategorijah z občasnim prekinitvami. V kategoriji en operator — en-frekvenčni obseg je bil leta 1984. 3. Evropejec in 4. na svetu, lani pa najboljši Evro-

pejec in 6. na svetu. Toda ob teh rezultatih nekako v zadregi, kot da hoče (kdo ve zakaj) zmanjšati njihov pomen, pojasnjuje: »Pri rezultatih na tekmovanjih ni dovolj le dobro delo operatorja, rezultat je namreč odvisen tudi od izbranega obsega ter atmosferskih in drugih pogojev.«

Povedal pa je tudi naslednje: »Večinoma delam na nižjih frekvencah, kjer je vzpostavljanje zvez na večjih razdaljah težje, na visokih frekvencah pač ni nobena težava dobiti Ameriko.«

In zato vi delate na nižjih frekvencah? »Točno. Sploh imajo vsi zagrizeni radioamaterji najraje tiste zveze, ki jih je težko vzpostaviti. Pri nižjih frekvencah območij moraš zelo paziti na pogoje — na primer na sončni vzhod pri sprejemniku in pri tebi. Za omenjeno tekmovanje na primer sem si izbral frekvenco 1,8 megaherca, kjer je možnost zveze na razdalji nad 15.000 kilometrov le v časovnem razdobju do 15 minut, ko sta sončni vzhod in zahod korespondenta.«

To pa je še razlog več, da našemu Ivanu Batagelju za njegov radioamaterski uspeh priskrbo čestitamo. LOJZE JAVORNIK

Pogovor z Rudijem Wandom o njegovih različnih konjičkih

Podobe naših cvetic

Rudi Wand je rednim bralcem Glasnika gotovo znan, saj občasno objavlja fotovesti. Še bolj ga poznajo planinci — kot člana Upravnega odbora PD IMP in planinca, ki s fotoaparatom in kinokamero zvesto beleži naše izlete in pohode v hribe.

»V Ten — energetiko sem prišel pred dvanajstimi leti, ko sem se javil na razpis za skladiščnega delavca. Potem mi je tozda plačal tečaje, da sem se usposobil za samostojnega skladiščnika.« pravi Rudi.

Vaše delovno mesto je v kleti, daleč od sončne luči. Ali je to tudi vplivalo na vašo ljubezen do planin? »Verjetno tudi to. Tako vsaj v hribih vidim sonce, če ga že na delovnem mestu ne morem!«

Ali hodite v gore samo z IMP-jevim društvom?

»Hodim z IMP-jevim društvom, pa z Matico, pa še z Odsekom za varstvo narave pri Gorskem straži Slovenije.«

Od kdaj ste član Planinskega društva IMP?

»Tako rekoč od začetka. Društvo je bilo ustanovljeno konec leta 1977, jaz pa sem se včlanil v začetku 1978.«

Pravite, da gorska straža organizira izlete. Kakšen je njihov namen?

»Spoznavanje narave — predvsem cvetja, živali in naravnih znamenitosti. Tako smo si na primer ogledali Rakov škocjan pa Divje jezero pri Idriji in še vrsto drugih zanimivosti. Ti izleti so privlačni, ker je vedno poskrbljeno za strokovno vodstvo.«

Kako pa se včlaniš v Gorsko stražo?

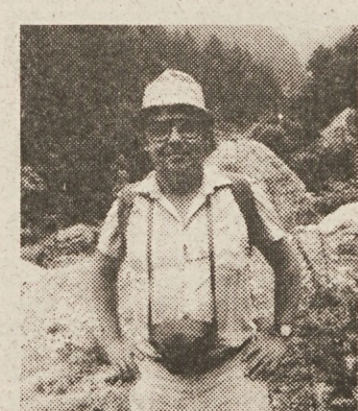
»Če hočeš dobiti izkaznico in značko gorskega stražarja, moraš narediti izpit. Prej greš na tečaj. V Ljubljani te tečaje organizira Matica vsako pomlad.«

Pa se lahko udeležuješ izletov tudi nečlan?

»Seveda, to je celo zaželeno. Imamo kar precej ljudi, ki se najprej udeležijo izletov, kasneje pa, če jih dejavnost Gorske straže zanima, gredo na tečaj.«

In kje lahko zainteresirani dobijo dodatne informacije o dejavnosti Gorske straže?

»Gorski stražarji se sestajamo vsak torek ob 19. uri na Trdinovi

cesti nasproti hotela Kompas. To je stavba poleg postaje milice.«

Prediva zdaj k drugi vaši ljubezni, to je k fotografiji! Kdaj ste začeli fotografirati?

»Fotografija me je zanimala že od malih nog, bolj resno pa sem se začel ukvarjati z njo pred približno dvajsetimi leti, ko sem kupil majhen povečevalnik, da bi videl, kako gre delo v temnici.«

Poskusil sem razvijati filme in delati povečave. In zanimivo, zdi se mi, da sem v začetku delal boljše fotografije kot zdaj.«

Zakaj?

»Verjetno sem začel delati preveč rutinsko.«

Kakšne motive fotografirate?

»Največ planinske, pa seveda, če smo v kakšni družbi in kdo želi foto-

grafijo, za spomin. Zadnji dve leti slikam izključno diapozitive. Z diapozitivi fotografiram predvsem cvetice. To počnem sistematično, saj delam zbirko cvetic po družinah oziroma njihovih značilnostih, pripravljam pa tudi zbirko vseh naših začeti tenih cvetic. To je precej naporno delo in tudi drago. Pred kratkim pa sem se včlanil tudi v Društvo zeliščarjev in zdaj delam tudi zbirko zdravilnih rastlin.«

Kaj vam pomeni fotografiranje? »Daje mi neko notranje zadovoljstvo, neke vrste sprostitve. Če ti posnetek uspe, še zlasti kadar je bilo do njega težko priti, čuti človek veliko zadovoljstvo, saj ti uspe s fotografijo nekaj povedati.«

In na koncu je Rudi Wand še dodal: »Sem tudi član društva amaterskih filmskih snemalcev Minifilm. Samostojnega filma še nisem posnel, sem pa že večkrat pomagal drugim avtorjem pri snemanju. Pri tem Društvu sem tudi gospodar in član nadzornega odbora.«

To je bil le kratek pogovor in z Rudijem nisva izčrpala vseh tem. Še in še bi lahko govorila o hribih, fotografiranju, filmanju in gotovo še o marsičem, saj je Rudi Wand, kot ste lahko prebrali, vsestransko angažiran.

L. J.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi svojega sina se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem za izražena sožalja, kolektiv DO Elektromonter za venec in vsem, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti.

JOŽE BIDOVEC

Od 8. do 10. avgusta na Triglav

Tradicionalni pohod PD IMP na Triglav bo od 8. do 10. avgusta. Prijavite se lahko pri poverjenikih Planinskega društva do 25. julija, kjer tudi vplačate samoudeležbo: 3.000 dinarjev za odrasle in 1.500 dinarjev za otroke do 15. leta starosti. Kdor ne bo do navedenega roka vplačal prispevka, ne bo mogel na Triglav! Odhod skupine bo v petek, 8. avgusta ob 7. uri izpred upravne stavbe IMP v Ljubljani, na Titovi 37.

23. in 24. avgusta na Jalovec

23. in 24. avgusta organizira PD IMP dvodnevni pohod na Jalovec. Zbor je v soboto, 23. avgusta ob 6. uri pod uro na ljubljanski železniški postaji. Ob 6.30 se bomo z avtobusom odpeljali na Vršič, odkoder bomo pot nadaljevali pod Mojstrovko na Jalovec. Vračali se bomo preko Špičke, kjer bomo prespali. Skupino bo vodil Rihard Hribar.

In še opozorilo: To je visokogorska tura, ki terja od vseh udeležencev primerno pripravljenost — zlasti dobre planinske čevlje, toplo obleko in dovolj kondicije.

Veselo pri planšarjih

IMP-jevi planinci smo se tudi letos udeležili tabora ljubljanskih planinskih društev, ki ga je tokrat organiziralo Planinsko društvo Domžale pred svojim domom na Veliki planini. Sam predsednik Društva Lojze Kosi je tokrat prevzel vodstvo skupine, ki naj bi se podala na to prireditev iz Stahovice čez Pasje pečine. Toda jutraj je na avtobusni postaji zaman čakal naše planince in jo je na Veliko planino primahal sam. »Prvič naj bi vodil skupino, pa še takrat je nimam,« je komentiral na vrhu.

No, pa ni bil jezen, saj na Veliki planini ni manjkalo naših planincev. Prišel je Oto s praporom in ženo, pa Rihard Hribar je pripeljal večjo skupino, ki se je že prejšnji dan povzpela na Kamniški vrh in nato prenočila v naših kočih na Veliki planini. Planinsko društvo IMP je torej imelo na taboru ljubljanskih planincev 15. junija dovolj številno zastopstvo. Tisti, ki se niso prestrašili jutranjega dežja, gotovo ni bilo žal, saj se je dopoldne naredil prijeten, sončen dan.

Domžalci so prireditev, ki označuje vsakoletni začetek letne planinske sezone, zares lepo pripravili. »Gotovo ste ob vseh kongresnih govorov že malce naveličani,« je rekel duhoviti napovedovalec, »toda ob taki priliki brez govorov ne gre. Smo pa govornikom naročili, naj bodo kratki.«

Tega naročila so se tudi držali. Predstavniki domžalskega Društva je zgoščeno opisal razvoj planinstva na Veliki planini in rast PD Domžale, domžalski župan je primaknil nekaj besed o gospodarskem razvoju občine in njenem odnosu do turizma in planinstva, kjer je še posebej poudaril zasluge planincev za varovanje narave, pozdravil pa nas je tudi predstavnik Planinske zveze Slovenije.

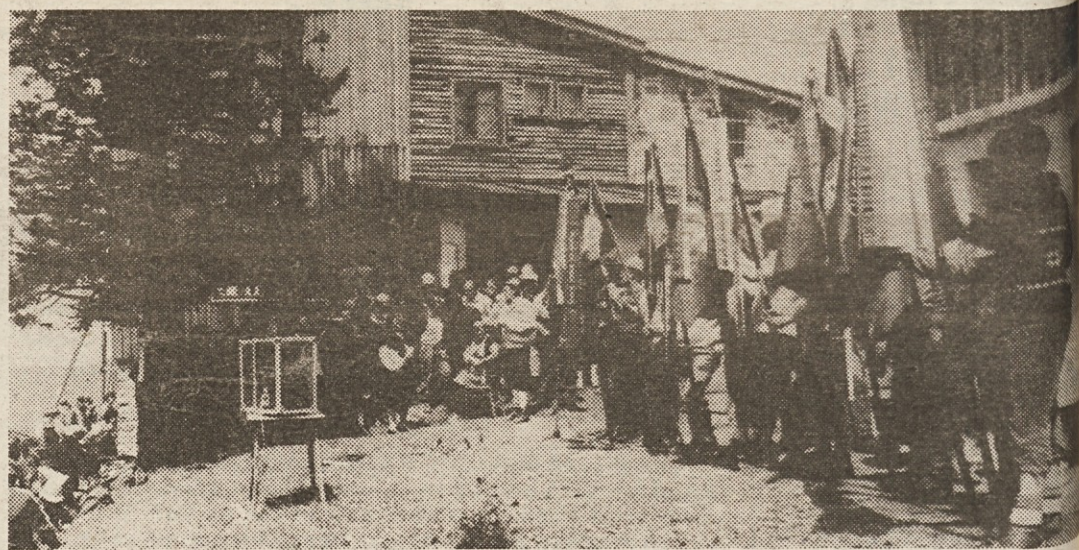
Organizatorji so se opravičevali, ker krav še ni na planini, so pa zato bili na prireditvi pastirji, ki so pripravili svoj program. Posebno nas je

navdušila pastirica Kati, ki je s šegavo besedo v prozi in verzih opisala življenje na planini, potem pa skupaj s sestro že zapela. Nekaj lepih pesmi je zapel tudi oktet bratov Pirnat, potem pa so imeli še ansambel za ples. To je bilo skratka dobro pripravljeno in zares prijetno srečanje.

Zdaj pa še nekaj besed o sobotnem vzponu na Kamniški vrh. Vodil ga je Rihard Hribar, udeležilo pa se ga je sedem planincev. Verjetno bi nas bilo več, če nam zjutraj, ko smo se odpravljali, ne bi jemal volje dež. No, potem se je zvedrilo in smo prišli na Kamniški vrh brez problemov, medtem ko so nas med spustom preganjale plohe. Ugotovili pa smo, da je bolje, če te dež pere na poti navzdol, potem namreč še lažje hodiš, da bi čim prej prišel pod streho.

Na Veliko planino smo se popoldne zapeljali kar z žičnico. Tam se nam je pridružil še nekaj članov — predvsem mlajših: Maja, Domen in Jurček. Tu je bil tudi Jure Novak, ki je zvečer skuhal makaronovo meso, naslednje jutro pa je Alenka pripravila obaro. Skratka, na Veliki planini nam je bilo prav lepo, čeprav je zvečer pihal tak veter, da Domžalci niso mogli zakuriti kresa, ki so ga bili napovedali za predvečer tabora. Mi pa se zaradi vetra nismo sekirali, vrgli smo partijo taroka, kjer se je najbolje izkazal naš vodnik Rihard.

L. J.

Praporščaki planinskih društev na slovesnosti na Veliki planini.

Tako so na Veliko planino prišli planšarji.

Čudoviti razgledi s Slavnika

Čeprav je bilo jutro sončno in kazalo na dobro vreme, je na postaji prišlo le nekaj planincev PD IMP Ljubljana, da se odpravimo na Slavnika. Niti ura ni bila zgodnja, saj vsi odpelje šele ob 6 in 26 minut. Kako koli že, odpeljali smo se, da obiščemo vrh Slavnika (1028 m), ki se dviga slovenskem delu Čičarije, Šavnikskega krasa.

Do Divače je bilo v železniški vozu malo bolj gosto, ko pa smo Divači presedli na vlak Divača—Pula, smo se vozili prav razkošno. Za prestop ni potrebno dolgo čakati, zato potovanje ni bilo naporno in polni energije smo prišli na železniško postajo Podgorje.

Tu smo se razgledali in dobili prve markacije, ki vodijo proti Slavniku. Nekaj časa vodi pot po asfaltu, v vasi Podgorje pa zavije strmo v breg. Kjer je bilo toplo, smo se razkomočili in malo poklepetali z domačini. Tožimo, da je bolj suša kot mokro in da so bile pri njih samo prejšnji dan obilnejše padavine. Še so potrebnije padavine, so povedali, saj je pri nas kraška zemlja, na kateri voda hitro ponikne in ostane suho, zato tudi ni mamo tekoče vode razen vodovoda. Trdo je življenje na teh domačijah, pa vendar vztrajajo in si jih želijo ohraniti.

Naša pot je zavila v nizek hrastov gozd, ki nas je spremljal skoraj vsej poti. Tudi pot, ki pelje skozi gozd je strma, je pa zelo dobro označena, zato gre vsa pohvala markacijskemu oddelku PD Koper, ki jo vzdržuje. Gozd je sicer skoraj nepretrg, hoden, tako da ne moreš zaviti s poti, je pa poln šmarnic, ki pa so žal že odcvetele. Poleg šmarnic na Slavniku cvetijo tudi narcise, zlasti koren prvis, pa tržaški svišč.

Ko smo zapustili gozd in prišli na travnato pobočja, so se nam začeli odpirati razgledi. Lep sončen dan, čisto ozračje po nevihti, nam je nudil razgled kot le malokdaj. Kot na dlani, se je lesketalo jadransko morje s Trstom, prav takšen je bil pogled tudi na Koper. Videle so se Benetke in Istrska obala do Umaga. Prelepi bil razgled na vrhove Dolomito Karnijskih Alp, Julijcev in Grinotov, Trnovski gozd, poznan iz NOB, Nanos, Javornik, Snežnik in na druge vrhove proti vzhodu, vse tja do Učke. Čeprav je Slavnik poznan po lepem razgledih, je težko najti lepši razgled kot smo ga imeli. S časom nismo bili na tesnem, zato smo si lahko privoščili malo več razgledovanja.

Tik pod vrhom Slavnika stoji kočica Poimenovana je po znanem alpinistu in planinskem ideologu dr. Henriku Tumi, ki je umrl leta 1935. Koča je velika, ima pa lepo jedilnico, 7 postelj in 20 skupnih ležišč. Za kočico se visoko v nebo dviguje TV prejemnik, ki je viden že od daleč. Koča je bila zgrajena leta 1957, gradilo pa jo je PD Koper, ki jo upravlja še danes. Na kratko ji pravijo Tumova koča na Slavniku. V njej dobite hrano in pijačo, zato se planincem ni potrebno mučiti z nahrbtniki, ko gremo na Slavnika.

Tudi mi smo se najedli in napili, pretirani utrujenosti pa tudi nismo govorili, zato smo si pobočje Slavnika lahko dodobra ogledali. Res prava škoda, da se današnjega izletnika na Slavnika ni udeležilo večje število članov PD IMP Ljubljana. Takšno doživetje, kot je bil ta izlet na Slavnika, so prava redkost.

ZDRAVKO NASTRAJ

Obvestilo prijavljenim za septembrski izlet na Olimp

Če ste se prijavili in vplačali akontacijo za septembrski izlet na Olimp, pa želite odpovedati, vam je organizator prisiljen odtegniti 50 odstotkov vplačane akontacije zaradi fiksnih stroškov, ki jih ne moremo več dobiti. Možna pa je, da sami najdemo dete koga, ki se bo namesto vas udeležil izleta in prevzel stroške.

Tako smo potovali: Levo vzpon na Mitikas (z varovalno vrvo, ki so jo napeli naši vodniki) v sredini postavljanje baznega tabora v Stolosu in čisto desno dokaz, da si je vodja poti Jure včasih lahko privoščil kak trenutek počitka.

Naša odisejada do Olimpa in nazaj

IMP-jevi planinci smo zavzeli Olimp in si ogledali nekaj grških znamenitosti. Naša odisejada se je končala srečno in uspešno. Odisejada pravim, ker smo imeli na poti kar precej težav. Toda svoj glavni cilj — vzpon na Mitikas — najvišji vrh Olimpijskega pogorja — smo dosegli.

Na pot smo se odpravili v petek, 27. junija in se čez noč z vlakom pripeljali v Skopje. Tam sta nas čakala avtobusa in naši predstavniki, ki so pomagali nabaviti hrano. Čim smo se oskrbeli z vsem potrebnim, smo se odpeljali proti Grčiji, naravnost v kamp Stolos, kjer smo postavili šotore. To je bilo naše bazno taborišče za vzpon na Olimp.

Na goro smo se povzpeli v dveh skupinah. Prva je šla na pot v nedeljo, 29. junija popoldne. Avtobus nas je po serpentinasti gorski cesti popeljal do kočice, ki je 1100 metrov visoko. Tam se je začela naša hoja. Pot do planinske kočice pod Olimpom je zelo lepo urejena, pravi sprehod, le da je treba premagati tisočmetrov višinske razlike. Tako smo bili prav veseli, ko smo na vrhu zagledali lep planinski dom. Utorobili smo se v eni od sob, zakurili v kaminu in se počutili prav prijetno. Dom je bil poln turistov z vseh koncev sveta — saj je Olimpijsko pogorje tudi ena od točk na Evropski pešpoti. Je pa dovolj velik, da smo se vanj brez težav stisnili vsi. Celo televizijo imajo tam gori, tako da smo bili tudi na tekočem s potekom nogometnega finala v Mehiki.

Oskrbnik doma terja pravo planinsko disciplino. Mi seveda nismo imeli nič proti, saj nas je naslednji

dan čakal ključni del naše poti. Lepo smo šli spat, da smo zarana vstali čili in pripravljeni za vzpon. Še skodelica čaja in mahnili smo jo proti vrhu.

Najprej se pot strmo vzpenja po severnem delu masiva, nato gre čez prelaz in naprej po grebenu na vrh 2.866 metrov visoke Skale. Onkraj grebena se je v nas zagnal mrzel veter, začelo je tudi deževati. Naša skupina se je med potjo precej raztegnila in ko smo na vrhu Skale čakali, da se zberemo, nas je kar precej zeblo.

Od Skale naprej je najtežji vzpon. Mitikas je zgrajen iz skalnatih plasti, ki tvorijo nekakšne stopnice. Za hojo je to prav primerno, le da je strmina precejšnja in si človek kar želi kakšnega klinca ali žične vrvi za oporo. A nič takega ne najdeš, samo markacije. So pa zato naši vodniki napeli vrvi na dveh najbolj kritičnih mestih, tako da nismo imeli ne pri vzponu in ne pri spustu nobenih težav. Škoda le, da so megle zagnile vrh Mitikasa in smo ostali prikrajšani za razglede. Krst pa smo opravili, kot se spodobi.

Nato smo se kar hitro spustili nazaj k planinskemu domu in že med potjo nas je spet pozdravilo sonce. Pri planinskem domu smo si malce odpočili in okrepčali, pa naprej do izhodiščne točke, kjer smo čakali na avtobus. Ne prav dolgo, kajti že je prišla nasled-

nja skupina.

Vreme tam gori na Olimpju je prav muhasto, kajti spet je začelo deževati. Tako je druga skupina prišla do kočice pod Olimpom precej premočena. So pa zato imeli naslednji dan nekoliko več sreče in tisti, najzgodnejši, so se lahko dobro razgledali po okolici, preden je vrh spet zavila megla. Zvečer smo seveda proslavili uspešen pohod, saj se je na vrh 2.917 metrov visokega Mitikasa vzpelo kar 60 naših planincev.

V sredo, 2. julija smo zarana opravili šotore in se ob 7. uri odpeljali naprej do Larisse, ki je glavno mesto Tesalije. V dveh urah smo si ogledali to mesto in tudi kaj nakupili, nato pa naprej v Delfe. Tja smo prišli popoldne in si na hitro ogledali muzej ter ostanke stavb v tem znamenitem prenočišču, ki je nekaj stoletij veljalo za središče sveta. Šotore smo postavili kar v delfinskem kampu.

Naslednje jutro navsezgodaj smo se odpeljali proti samostanom Meteora. Kar sapa nam je zaprlo, ko smo zagledali ošiljene skale, ki se pnejo iz rodovitne ravnice. To je zares veliko čudo narave. Prav tako neverjetni so samostani, ki čepijo na skalnatih vrhovih. V starih časih so bili povsem odrezani od sveta, tako da so menihi in obiskovalce — v kolikor so jih sploh sprejeli — dvigovali v mrežah. Danes pelje skoraj do samostanov cesta, s katere se odpirajo neverjetno slikoviti razgledi. Žal pa smo prišli do meteorskih samostanov nekaj po poldnevu, ko jih menihi

zapro za opoldanski odmor. Nič ni pomagalo našim ženskam, da so se oblekle v krila, samostanska vrata se nam niso odprla.

Popoldne smo se vrnili v naš priljubljeni Stolos, kjer smo še enkrat prenočili. Nato smo v petek zjutraj še zadnjič pospravili šotore, si vzeli dobri dve uri časa za potepanje po Solunu in se nato z obiskom brezarinskih trgovin poslovili od Grčije. Zadnji postanek smo imeli ob Prespanskem jezeru, kjer smo si privoščili pošten obrok hrane in se odpeljali v Skopje na vlak.

Se nekaj vtisov. Verjetno bo vsem ostal v lepem spominu kamp Stolos, z dobro založeno trgovino, čistimi sanitarijami, mivkasto plažo in predvsem z nadvse prijaznimi ljudmi. Zares lepa doživetja so bili večeri, ko se nam je pridružil gospodar Dimitri in nam na harmoniko igral grške pesmi. Nekaj posebnega so grške narodne pesmi — in tudi grška harmonika je drugače uglasena, sta ugotovila Marjan in Aleš, ki na Dimitrijevo harmoniko nikakor nista mogla prav zaigrati polk in valčkov. Pa nič zato, smo pa zapeli. In poceni je ta kamp — za tri noči smo plačali toliko kot za eno noč v Delfih. Kako lepo bi bilo, če bi bilo povsod tako! Žal ni bilo: Cene, ki so jih kampi organizatorjem sporočili spomladi, poleti niso več veljali. Tako nam ni preostalo drugega, kot da smo se na poti zbrali po dva tisočaka za podražitve.

Nekateri pa so bili tudi malce razočarani — predvsem tisti, ki so pričali

kovali, da bo izlet v Grčijo dopust ali turistično popotovanje. Saj smo videli mnogo zanimivega, toda teža je bila le na planinskem vzponu, za turistem je ostalo bolj malo časa.

Nihče pa se ni pritoževal nad kuhinjo, katere šef je bil Jože, glavna kuharica pa Jožica. Z mnogo truda in improvizacije, pa tudi ob pomoči mnogih prostovoljcev, nas je kuhinja zalagala z obilnimi obroki preproste, a dobro pripravljene hrane.

Pač pa nam je potovanje pošteno zagrenila železnica. Prav žalostno je, da na naši železnici nobena rezervacija očitno ne velja. Že v Ljubljani nas je namesto dveh rezerviranih ležalnih voz čakal le eden — in kar težko smo si priborili še en navaden železniški voz s kupeji. V Skopju pa smo se že bali, da ne bomo mogli vsi nazaj. O ležalnikih ne duha ne sluha. Dobili smo en navaden voz — mnogo premalo za vse nas in našo prtljago. Vodja poti Jure je ob pomoči drugih vodnikov le nekako prepričal miličnike, da so nam izpraznili vsaj del rezerviranih kupejev in smo se lahko vkrcali.

Prav žalostno je, da nam je železnica tako pokvarila zaključek sicer prijetnega in dobro pripravljenega izleta. Vsa pohvala vsem organizatorjem, ki so pa izpeljali ta podvig, saj na mačji kašelj pripeljati tako veliko skupino na Olimp in še 1.500 kilometrov po Grčiji. Udeležencem septembrske odprave pa želimo predvsem več sreče na vlak — potem bo zadovoljstvo res popolno. LOJZE JAVORNIK